

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510 -74000 ΦΑΞ: 26510 -79286

Διαβάζεται από 2.000 οικογένειες Ζαγορίσιων στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο ΚΩΔΙΚΟΣ 092571

ΕΤΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟ
ΕΒΔΟΜΟ
ΑΡ. ΦΥΛ. 438
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
2014

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» ΕΓΙΝΕ 38 ΧΡΟΝΩΝ!!

38 χρόνια ζωής για ένα μικρό μηνιαίο περιοδικό της επαρχίας δεν είναι λίγα. Είναι πάρα πολλά. Εκείνοι που το ξεκίνησαν το μακρινό 1978, όλοι τους πάνω από τα 60, δεν ελπίζανε πως το δημιούργημά τους, χτισμένο από αγάπη και νοσταλγία για τον τόπο τους και τα χωριά τους θ' άντεχε και θα συνέχιζε να ζει και μετά την έξοδό τους. Όμως όταν ο σπόρος είναι γερός δεν χάνεται αλλά βλασταίνει και δίνει καρπούς.

Το δημιούργημα αυτό, μιας χούφτας παθιασμένων Ζαγορίσιων, αγκαλιάστηκε με την ίδια αγάπη απ' όλους μας κι έτσι εξηγείται η μακροήμερευσή του, σε μια εποχή κι έναν κόσμο που κάποια ιδανικά και ευαισθησίες δεν συγκινούν πια ιδιαίτερα.

Αυτή την αγάπη και τη στήριξη εμείς, μια παρέα των 5-10 που πήραμε τη σκυτάλη, τη ζούμε καθημερινά. Απ' αυτούς τους πρώτους ιδρυτές, οι περισσότεροι φύγανε εδώ και χρόνια.

Ένας απόμεινε, υπέργηρος όμως κι αδύναμος, αλλά πάντα ο ίδιος με το πάθος για τον τόπο του και την ιστορία του, μας συγκινεί και μας ενθαρρύνει με τα συχνά τηλεφωνήματά του

«τι κάνει «το Ζαγόρι μας», αντέχει;», η αγωνία του. Στην ερώτησή μας αν πήρε το τελευταίο τεύχος η απάντηση πονεμένη «το πήρα, το πήρα, αλλά με τι μάτια να το διαβάσω; Αρκεί όμως που το κρατώ στα χέρια μου».

Τέτοια δείγματα αγάπης και αφοσίωσης για το Περιοδικό μας έχουμε κάθε μέρα από πολλούς Ζαγορίσιους και δη τους πιο απομακρυσμένους. Όμως τα τελευταία χρόνια σηκώνονται σύννεφα και πολλές δυσκολίες για τη συνέχιση της έκδοσης του Περιοδικού μας. Η οικονομική κρίση και δυσπραγία δεν το άφησε κι αυτό αλώβητο.

Έτσι καλωσορίζουμε τον καινούριο χρόνο με ανησυχία και προβληματισμό. Μοναδική ελπίδα και ενθάρρυνση η συμπαράσταση όλων των Ζαγορίσιων που ξέρουμε πως δεν θέλουν να σιγήσει αυτή η φωνή του Ζαγοριού μας. Εμείς υποσχόμαστε να συνεχίσουμε.

Με την υπόσχεση αυτή ευχόμαστε σ' όλους τους Ζαγορίσιους

Καλές γιορτές, Ειρηνικό και Χαρούμενο το 2015

Δημιουργικό για το Ζαγόρι!

Το Δ.Σ. της ΙΛΕΖ

ΚΟΠΗ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑΣ ΤΟΥ Π. Σ. ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορίσιων σας εύχεται για τις μέρες των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, Χρόνια Πολλά, εντυχιsmένα, με υγεία και δημιουργικότητα.

Προσκαλούμε τους φίλους και τα μέλη, στην κοπή της βασιλόπιτας, το Σάββατο 10 Ιανουαρίου 2015 και ώρα 7:00 μ.μ. στην Αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου, Χρηστοβασίλη 8.

Για το Δ.Σ.

Γιώργος Παπαλεοντίου

Χρονογράφημα

Δεκέμβριος: Το τέλος του 2014

Σταύρου Συκιώτη

διαφορετικό θηματισμό, για τους διάφορους ανθρώπους» (Θερβάντες) κι' ακόμα, «ο χρόνος δεν ξετυλίγεται για μας, αλλά δεν «υπάρχει» χωρίς εμάς, ως χρόνος ξετυλίγει το παιχνίδι του μαζί μ' εμάς» (Αξελός).

Ως γνωστόν, τον κάθε ετήσιο χρόνο, τον υποδεχόμαστε την Πρωτοχρονιά, την πρώτη ημέρα του ερχομού του και τον κατευοδώνουμε την τελευταία ημέρα του Δεκέμβρη, με τις χριστουγεννιάτικες γιορτές και τα πανηγύρια, κάτι που μετριάξει ψυχολογικά την απώλεια ενός ολόκληρου χρόνου της ζωής μας. Δηλαδή, έχουμε μια αφετηρία κι ένα τέρμα του ετήσιου χρόνου, κι ένα διάστημα δώδεκα μηνών, που έχουν καταγράψει το «ενεργητικό και το παθητικό» της ετήσιας ζωής μας τις δραστηριότητές μας.

Με αφετηρία λοιπόν, την Πρωτοχρονιά, είχαμε διαμορφώσει το πλάνο των στόχων μας, τη μορφή των δραστηριοτήτων μας, τις προσδοκίες των αποτελεσμάτων τους. Ήδη, με ορατό το τέρμα της χρονιάς, στις 31/12/2014, θα μπορούσαμε να καταγράψουμε και αξιολογήσουμε τα δεδομένα των δραστηριοτήτων μας, τις προσδοκίες των αποτελεσμάτων τους. Ήδη, με ορατό το τέρμα της χρονιάς, στις 31/12/2014, θα μπορούσαμε να καταγράψουμε και αξιολογήσουμε τα δεδομένα των δραστηριοτήτων μας, να συν-

τάξουμε τον «απολογισμό» μας, όπου θα διαφανούν «τα κέρδη και οι ζημιές μας».

Η διαδικασία αυτή συναπαντάται, κυρίως, στον οικονομικό χώρο, αλλά και σε κάθε φορέα με όποιο αντικείμενο δράσεως. Δείγμα, το φύλλο του «Ζαγοριού» μας που θα λάβετε και θα σας παρουσιάσει τα δεδομένα διαχείρισης της κυκλοφορίας του, δηλ. τον **Απολογισμό του 2014** και τον **Προϋπολογισμό του 2015**. Σίγουρα, και ο κάθε άνθρωπος, ο καθένας μας, έστω και υποτυπωδώς κάνει αυτήν την επεξεργασία διά τα «καθ' αυτόν».

Αρκετά, «μοιρολογήσαμε» για το 2014 που φεύγει. Καιρός να υποδεχτούμε και τα Χριστούγεννά μας, τη μεγάλη αυτή γιορτή της χριστιανωσύνης:

«Δεύτε ιδωμεν πιστοί, που εγεννήθη ο Χριστός».

«Χριστός ετέχθη εκ της Παρθένου εν Βηθλεέμ της Ιουδαίας».

Η λειτουργία των Χριστουγέννων είχε πάντα ιδιαίτερη επίδραση στον συναισθηματικό χώρο των πιστών. Τα χαρμόσυνα μηνύματα των καμπαναριών, πριν καν ο Αυγερινός προβάλλει στον ουράνιο θόλο, τα σπινθηρίζοντα φώτα στον περίγυρο της εκκλησίας, το προσεκτικό περπάτημα από το σπιτικό μας μέχρι την εκκλησία με τα, «πάλαι ποτέ», παραδοσιακά φαναράκια μας, στο

μούχρωμα της ατμόσφαιρας, πριν το αυγινό ξημέρωμα και η προσδοκία της πανηγυρικής λειτουργίας, στις βυζαντινές μουσικές κλίμακες των ψαλμών και ιερών, όλα αυτά αποτελούσαν και αποτελούν μια μεθυστική αύρα ψυχής και πνεύματος, τη μέρα αυτή των Χριστουγέννων.

Παραστατικά μας τα λέει και ο ποιητής Κώστας Κρυστάλλης στο ποίημά του «Χριστούγεννα»:

«Ξημέρωσαν Χριστούγεννα! Οι εκκλησίες σημαίνουν, κουνιούνται τα καμπαναριά και οι φωνές που θγαίνουν απ' το βαθύ και διάπλατο κάθε καμπάνας στόμα, μοιάζουν χερουβικούς ψαλμούς, σαν απ' το ουράνιο δώμα.

«Ξημέρωσαν Χριστούγεννα! Θύρες ολούθε ανοίγουν, κι ολούθε τώρα οι Χριστιανοί στις εκκλησιές μας σμίγουν!»

Ηποίηση έχει την πλούσια παρουσία της στις μέρες αυτές, των Χριστουγέννων. Θα κλείσουμε μ' ένα τετράστιχο απ' το ποίημα «Χριστουγεννιάτικη Παράκληση» του Ζαγορίσιου ποιητή Κώστα Σίμου:

«Θα χτυπήσουν οι καμπάνες σ' εκκλησιές και σ' εξωκλήσια, ν' αναγγέλουνε τα χείλη: Θεέ μου «Δόξα εν υψίστοις» κ' ανακούφιση θα νοιώσει στην ψυχή κάθε πιστός» («Αμαρτωλοί» Κάιρο 1955)

Οι ευχές μας:
Καλά Χριστούγεννα! Ευχάριστες γιορτές, με Όραμα και Αισιοδοξία

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΗ - ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΕΝΤΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ 350 Τ.Μ.

Κατάλληλο για τουριστική αξιοποίηση, εκπληκτική θέση και θέα, με οικοδομική άδεια και άδεια ΕΟΤ για 4 κατοικίες των 85 τμ. Πληροφορίες 6932328882

Για τον Πλάτωνα Οικονόμου

Απόσπασμα από το διβλίο της Μάρως Νικάκη-Οικονόμου,

«Όσα δε μου 'πες...»

Εκδόσεις Νόων

Όσα δεν μου 'πες γρήγορα
στείλ'τα μου με τ' αγέρι
και πρόσμενε το χάδι μου
μ' ενός αγγέλου χέρι!

Με το χαμό σου η ψυχή μου ταξιδεύει σε περίεργα, ερημικά και μοναχικά μονοπάτια αναζητώντας απαντήσεις.

Όσα δε μου 'πες ήταν και θα είναι το μεγάλο μου παράπονο που θα γλυκαίνει με τον καιρό και θα παίρνει λίγες-λίγες και σιγά-σιγά τις απαντήσεις αυτές.

Με δυνατό επιτελείο ανακρίτων τις διεργασίες του νου μου, τις σκέψεις μου, την ψυχή μου και την καρδιά μου, θα μιλήσω εγώ για σένα κι αν δε συμφωνείς, βρες τρόπο να με διαψεύσεις!

Θυμάμαι πόσες φορές έμεινα άφωνη και γω από τη δύναμη της σιωπής σου! Πόσες φορές αναφωτιόμουν με ποιον τρόπο δραπέτευες από τα γεγονότα της στιγμής - με αφαιρετική ικανότητα μου εξήγησες κάποτε - αλλά δεν είναι αυτή όλη η αλήθεια.

Σε βοηθούσαν τα καντάρια της αγάπης που κουβαλούσες στην καθαρή ψυχή σου για τους δικούς σου, για τους φίλους σου, για τους ανθρώπους. Αυτή η αγάπη σ' έκανε να παραβλέπει και δεν κατάφερες ποτέ να κάνεις ούτε έναν εχθρό στη ζωή σου όπως είπε κάποιος φίλος που αγαπούσες πολύ και σε ήξερε καλά.

Ύστερα ήταν και τα χιλιόμια δια αξιοπρέπειας, δυσέυρετης και σπάνιας αξιοπρέπειας, δώρο και χάρισμα μεγάλο. Δε βρέθηκε και ούτε θα βρεθεί κανείς να σου προσάψει κακία ή έστω ένα κακό λόγο.

Η σεμνότητά σου και το χαμόγελό σου σ' έκαναν ευτυχισμένο με ελάχιστα.

Ένα τηλεφώνημα, ένας καφές, μια συνάντηση, ένα τραγούδι, μια καλή κουβέντα και ο Άρης σου ήταν τα πάντα.

Όσο για μένα μου είπες κάποτε να μη στεναχωριέμαι που διαφωνούμε, γιατί αν συμφωνούμε σε όλα υπάρχει κίνδυνος να πέσουμε σε κόλαση συμφωνιών και πρόσθεσες ότι δεν μετράνε αυτά που λέμε αλλά αυτά που κάνουμε.

Έτσι απλά και αθόρυβα έπαιρνες τις ενοχές μου, γιατί γνώριζες τις αιτίες των πραγμάτων και ήσουν απόλυτα δίκαιος και να δέχεσαι και να παραδέχεσαι τα λάθη σου, χωρίς ποτέ να έχεις την πρόθεση να πικράνεις ή να βλάψεις κανέναν.

Η ειλικρίνιά σου αφοπλιστική και απροσχημάτιστη, προκαλούσε πολλές φορές αμηχανία και ίσως είχε και κόστος που ποτέ δεν υπελόγισες και δεν κατάφερες ποτέ να υποκριθείς.

Το χαρακτηριστικό όμως που σε συνόδεψε μέχρι την αναχώρησή σου, ήταν η αρχοντιά σου, αυτή η καθάρια αρχοντιά που είχες από τη γέννα σου και πήρες μαζί σου στον άλλο κόσμο.

Σ' ευχαριστώ για την αγάπη, σ' ευχαριστώ για τον Άρη, σ' ευχαριστώ για το γέλιο μέσα από το χιούμορ σου, σ' ευχαριστώ που άφησες το σπίτι μας τραγουδώντας μαζί μου.

Να τραγουδάς χαρούμενα με πονεμένη την καρδιά και να γελάς στη λύπη είναι των δυνατών δουλειά!

ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΜΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

«Η Παρθένος σήμερον, τον υπερούσιον τίκτει και η γη το Σπήλαιον τω απροσίτω προσάγει. Άγγελοι μετά ποιμένων δοξολογούσι. Μάγοι δε μετά αστέρος οδοιπορούνσι δι' ημάς γαρ εγεννήθη παιδίον νέον ο προαιώνων Θεός».

(Ποιητικός Ύμνος από την εννάτη ωδή του κανόνος)

«Ευφραίνεσθε δίκαιοι, ουρανοί αγαλιάσθε σκιρτήσατε τα όρη, Χριστού γεννηθέντος, Παρθένος καθέζεται Χερουβίμ μιμουμένη βαστάζουσα εν κόλποις Θεόν Λόγον σαρκοθέντα. Ποιμένες τον τεχθέντα δοξάζουσι, Μάγοι τω δεσπότη, δώρα προσφέρουσι, Άγγελοι ανυμνούντες λέγουσιν Ακατάληπτε Κύριε, δόξα σοι».

(Χριστουγεννιάτικος Αίνος)

Ανδρέου Ιεροσολυμίτου

«Παράδοξον μυστήριον οικοδομείται σήμερον. Καινοτομούνται φύσεις και Θεός άνθρωπος γίνεται. Όπερ ην μεμένηκε και ο ούκ ην προσελάλαβεν, ου φυρμόν υπομείνας, ουδέ διαίρεσιν».

(Ιδιόμελον τροπάριο του Εσπερινού)

«Εν Βηθλεέμ συνέδραμον ποιμένες, τον αληθή μηνύοντες ποιμένα, τον καθημενον επί των Χερουβείμ και ανακείμενον εν φάτνη, νηπίου μορφήν δι' ημάς αναληφότα. Κύριε, δόξα σοι».

(Απόστιχον του Εσπερινού)

«... Έλαμψε δε τότε ο ναός όλος, και ήστραφεν επάνω εις τον θόλον ο Παντοκράτωρ με την μεγάλην και επιβλητικήν μορφήν, και ηκτινοβόλησε το επίχρυσον και λεπτορρηγμένον μεμυρίας γλυφάς τέμπλον, με τας περικαλλείς της αρίστης βυζαντινής τέχνης εικόνας του, με την μεγάλην εικόνα της Γεννήσεως, όπου, «Παρθένος καθέζεται τα χερουβίμ μιμουμένην», όπου θεοπέσις μαρμαίρουσιν αι μορφαι του Θείου Βρέφους και της Αμόμου

Λεχούς, όπου των μάγων και των ποιμένων, όπου νομίζει τις ότι στίλβει ο χρυσός, ευωδιάζει ο λίβανος και βαλσαμώνει η σμύρνα, και όπου, ως εάν η γραφική ελάλει, φαντάζεται τις επί μίαν στιγμήν, ότι ακούει το Δόξα εν υψίστοις Θεώ».

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης,

«Στο Χριστό στο Κάστρο»

Επιμέλεια Σάββα Θεοδόρου

Το μοναστήρι των Ασπραγγέλων

Αρχές Αυγούστου παρέα με τον τότε δήμαρχο Γαβριήλ Παπαναστασίου επισκεφτήκαμε το μοναστήρι των Ασπραγγέλων. Είχα πολλά χρόνια να επισκεφτώ το μοναστήρι, από τον παλιό εκείνο καιρό, όσο ζούσε ο ιερομόναχος Εφραίμ, ο οποίος το συντηρούσε ικανοποιητικά με τα λίγα χρήματα που διέθετε και κυρίως με τις προσφορές των πιστών και τον «οβολό της Χείρας» όπως έλεγε ο αείμνηστος Αλέξανδρος Κομπάρος στις επίσημες τελετές.

Τον Ιούλιο του 1943 το μοναστήρι πυρπολήθηκε την ίδια μέρα με την πυρπόληση της εκκλησίας των Ασπραγγέλων και του συνόλου σχεδόν των οικιών από τα Γερμανικά στρατεύματα κατοχής.

«Σε σένα θέλησαν να δείξουν τα ένστικτά τους τα σκληρά και δε σεβάστηκαν να κάψουν ούτε και αυτά τα ιερά»

γράφει σε ποίημά του το ΡΗΜΑ-ΓΜΕΝΟ ΧΩΡΙΟ ο Γιώργος Ελευθεριάδης.

Ο ιερομόναχος Εφραίμ έκανε ό,τι μπορούσε για να αναστηλώσει και επισκευάσει κάπως τόσο τον ιερό ναό, όσο και τα κελιά με την τεράστια κρεβάτα.

Για το μοναστήρι και τον αγιορείτη καλόγερο Εφραίμ ο Φρίξος Τζιόβας στο βιβλίο του το ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΔΟΒΡΑΣ γράφει:

«Νότια του οικισμού, είναι το

μοναστήρι μας. Τεράστιο, βαρύ οικοδόμημα με καστρότοιχους, μα όταν το βλέπεις από χαμηλάδες και ακουμπάει «επί πτερύγων ανέμων». Το κάψανε κι αυτό οι Γερμανοί, μα το ανάστησε η αγάπη του αγιορείτη καλό-

Του ΜΑΚΗ ΚΟΜΠΑΡΟΥ

γερου Εφραίμ που τώρα είναι θαμμένος στην αυλή του. Σήμερα είναι κλειδωμένη η καστρόπορτα... Προπολεμικά, μέρες μπροστά από το Γενέθλιον της Υπεραγίας Θεοτόκου, άρχιζαν οι ετοιμασίες στο μοναστήρι για το γιορτάσι...

Στο κελάρι του σπιτιού μου είχαμε δύο σεπέτια γιομάτα πλήινες γαβάθες. Κάθε χρόνο τις έπαιρνε ο Χουσιμεκιάρης της μονής γιατί πολλά και απαιτητικά τα στόματα των προσκυνητών που ξενυχτούσαν με κλαρίνα στις κρεβάτες... χαράματα χτυπούσε πρώτα το ξύλινο σήμαντρο και ακολουθούσε η βαριά καμπάνα... Κι έφταναν το πρωί νέες κομπανίες προσκυνητών από το βουνό και τον κάμπο.

Οι Ζαγορίσιοι με παντιέρα τους την έπαρση, οι καμπίσιοι χαμηλοβλέποντας και καρτερώντας του καιρού τα γυρίσματα που κάποτε φάνηκαν. Συνέχιζε ως το βράδυ το γλέντι...

Μετά το θάνατο του Εφραίμ ο Ασπραγγελιώτης Φρίξος Τσολάκης με τη βοήθεια μερικών συγχωριανών και ενός κατοίκου

Ο αγιορείτης καλόγερος Εφραίμ

Καρυών, συνέχισαν το έργο του ιερομόναχου Εφραίμ και με συνεχείς επισκέψεις και προσωπική εργασία κράτησαν το μοναστήρι περιποιημένο και λειτουργικό.

Σήμερα το μοναστήρι μετά από σεβαστό χρηματικό ποσό που διέθεσε ο περιφερειάρχης κ. Καχριμάνης και πάντα με την παρουσία, επίβλεψη και φροντίδα του Φρίξου Τσολάκη είναι σε άριστη κατάσταση.

Τοιχοποιίες πέτρινες, περιποιημένοι και μυστρισμένοι τοίχοι, στέγες με μαυρόπλακες, βαμμένα κουφώματα, αύλειος χώρος πλακόστρωτος, κελιά περιποιημένα και σανιδένια πατώματα και νταβάνια, κρεβάτα τεράστια επιπλωμένα με προσφορές και δωρεές.

Σήμερα μπορεί κάποιος να επισκεφτεί το μοναστήρι με δύο τρόπους. Ένας είναι η πεζοπορία. Η διαδρομή μέχρι το μοναστήρι είναι περίπου μισή ώρα από τους Ασπραγγέλους.

Ο άλλος τρόπος είναι το αυτοκίνητο, το οποίο μπορεί να φτάσει μέχρι την είσοδο του μοναστηριού, ακολουθώντας σκυρόστρωτο δρόμο, ο οποίος ξεκινάει από το Ροντοβάνι, δύομιση χιλιόμετρα μετά τη διασταύρωση της Μεταμόρφωσης.

Σε όσους βοήθησαν και συνεχίζουν να βοηθούν

Η Παναγιά μαζί τους.

Η ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ

Το αχαμνό μπουρίνι που 'ρχεται κροτώντας και υφέρποντας από βαθιά σκουντώντας και λυγίζοντας με τη σφοδρή νεροποντή ό,τι ισχνό κι ουτιδανό ανθίσταται μπροστά του. Σείει άτακτα με κίνδυνο να ξεκλωνίσει τις λεπτοφυείς κορμωστασιές των δένδρων, φρυμάζει υπόκωφα, εκβάλλοντας μέσ' από τους φορτωμένους πόρους του, νημάτια λειψής φωτιάς κι ακονισμένο ρόγχο.

Σβαρνάει με μιάς κι ανασμάει καταγής τα απορριφθέντα φύλλα.

Πλήττει δε με περισσή βιαιότητα λες και πάει ν' αποσπάσει τα ασθενή λουλούδια.

Παρέρχεται η καταιγίδα. Ήδη, ο κεραυνός ακούεται ασθενικά. Ο ήλιος αποσπάται από τα νέφη. Ευδιάζει. Όλα παιγνιδίζουν με το ασημί και τις αντανάκλασεις της βροχής. Και τα πουλιά με τα γλυκά τους πίφερα, με τα βιολιά, τα φλάουτα, τα κλαρινέτα, τις βιόλες, με τα όμμοσε, ξαναγεμίζουν με το συμφωνικό τους ποίημα την τεταμένη έως πριν και άφωνη ατμόσφαιρα. Χαρά Θεού!

Και οι άνθρωποι ξεγνοιαστοί πια και χαρωποί, κινούν ξανά για την πρωτερινή τους δούλεψη.

Θέ μου, σ' αυτό το συμπαντικό αλισβερίσι, που αδαώς και άνευ της συγκατανεύσεώς μας, μετέχουμε, τ' είναι τούτος ο ενορχηστρωμένος κύκλος με τις εκάστοτε μετεωρολογικές του εναλλαγές, πέρα από 'να κρουστό και σκυθρωπό επαναβεφάρισμα της Φύσης;

[Ακούοντας την 6η Συμφωνία (Ποιμενική), μέρος 8ο (Καταιγίδα), του Λούτβιχ Βαν Μπετόβεν].

Φωκίων Ιωάν. Καψάλης

Ο χειμώνας

Σεχιόνισμα το 1928

Πολλά φαγητά ήταν κοινά σε όλο το χωριό, κάθε οικογένεια όμως ανάλογα με την οικονομική της κατάσταση έκανε και τα φαγητά της. Οι πιο πλούσιοι, πιο πλούσια, οι φτωχοί πιο φτωχά.

Σ' εκείνο που ταιριάζαμε όλοι είναι, ότι οι περισσότερες νοικοκυρές κάναν πίττες, όσπρια και φαγητά που είχαν μέσα το γάλα. Το γάλα έσωσε το χωριό μας στην κατοχή.

Το απόγευμα και περισσότερο το βράδυ, είχε και κάποια ξεκούραση. Εμείς τα παιδιά διαβάσαμε και γράφαμε τα μαθήματα της άλλης μέρας, ο παππούς και η γιαγιά δίπλα στο τζάκι, κοκκίνιζαν τα πόδια στη φωτιά και πιο πίσω οι

μεγάλοι και τα παιδιά.

Τα σπίατα δεν είχαν την μόνωση που έχουν σήμερα και το κρύο έμπαινε από χίλιες μεριές.

Καθόμαστε κουκουλωμένοι στις κουβέρτες και τρίβουμε τα χέρια μας για να μπορούν να πιάσουν το μολύβι και το κοντύλι να γράψουμε το μάθημα της άλλης μέρας.

Η γκαζόλαμπα μόλις και μας φωτίζει. Η μάνα πλέκει και η κυρά-μάνα -η γιαγιά- μπαλώνει τις κάλτσες μας ή μας πλέκει τσερέπια.

Η χαρά μας ήταν νάχουμε νυχτέρι, νάρθουν οι γειτόνισσες τα κορίτσια της θείας Πούλιας και πρώτα η παραμυθού η Θάλεια να μας πει παραμύθια, ανιγμάτα, να παίξουμε παιγνίδια. Τέτοιες βρα-

διές δεν θέλαμε να τελειώσουν ποτέ.

Βέβαια έχει τις ομορφιές του ο χειμώνας, έχει όμως και τις δυσκολίες του.

Το μεγάλο πρόβλημα είναι όταν πέσει πολύ χιόνι.

Λίγες χρονιές θυμούνται να έχει πέσει πολύ χιόνι, αλλά αυτές μου καρφώθηκαν στο μυαλό και πρώτα οι χρονιές της κατοχής.

Θυμάμαι μια φορά είχε ρίξει πάνω από ενάμισι μέτρο και μας είχε κλείσει τις πόρτες. Βγήκε η μάνα το πρωί να γράει για τα ζώα και ακούμε να φωνάζει:

- Βγείτε μωρέ να δείτε, δεν μπορώ να βγω από την πόρτα να πάω στα γίδια, μέτρα το έκανε κι όλοι επί ποδός, να βοηθήσουμε. Και δεν ξεσηκωθήκαμε μόνο εμείς, όλο το χωριό είναι στο πόδι, φωνές από παντού. Η θεία η Φρενίκη και η ξαδέρφη η Χρυσίστα φώναζαν από πάνω:

- Πολύτι... θα ανοίξουμε εμείς, εγώ κι ο Γιώργος, το δρόμο ως το σπίτι σας, εσείς να ανοίξετε ως την πόρτα της Πούλιας.

Όλο το χωριό ανάστατο, άλλος ξεχιόνιζε με τα φτυάρια άλλος με τους καρβελάδες, μ' ό,τι μπορούσε ο καθένας ν' ανοίξει δρόμο στο χιόνι. Ο ξάδερφός μου θυμάμαι φορούσε κάλτσες τράγινες ως το γόνατο, φορεμένες πάνω από τα παπούτσια.

Γιάννης Βακάμης

Καλλιέργεια των άγριων βοτάνων στο Κουκούλι

του κόσμου και στην Ελλάδα.

Στον τόπο μας όμως δεν υπάρχουν εκτάσεις που να καλλιεργούν κάποιοι πολλά στρέμματα με ρίγανη μέντα, βάλαμο και άλλα αρωματικά, φαρμακευτικά και καλλωπιστικά φυτά.

Ο καθένας όμως μπορεί να καλλιεργήσει μικρές εκτάσεις δίπλα στον κήπο του στο περιβάλλον του στην αυλή για ίδια χρήση, ώστε να έχει τα βότανα κοντά του, να τα χρησιμοποιεί όταν χρειάζεται και να μην είναι αναγκασμένος να τρέχει στις ράχες και στα βουνά, όταν, όπως και εγώ, είναι ηλικιωμένος.

Προτού ξεκινήσω θεωρώ σκόπιμο να αναφέρω ενδεικτικά ποια είναι τα σπουδαιότερα βότανα που μπορούμε να καλλιεργήσουμε στον κήπο μας. Αυτά είναι η ρίγανη, η μέντα, το βάλαμο ή υπερικό ή σπαθόχορτο, το μελισσόχορτο. Το μελισσόχορτο, το αγριο κρόμυδο, το αγριόσκορδο, η ορχιδέα ή σαλέπι, η αγριοτριανταφυλλιά και πολλά ακόμη

Ας δούμε λοιπόν ποιες προϋποθέσεις πρέπει να υπάρχουν για την καλλιέργεια άγριων βοτάνων σε

μικρή έκταση. Πρώτα πρέπει να διαλέξουμε τον χώρο. Ο χώρος μπορεί να είναι κοντά στην αυλή μας, σε έναν κήπο σε ένα λιβάδι, κάπου που να υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες.

Πρώτη προϋπόθεση είναι να είναι κάπως γόνιμο το έδαφος, αν δεν είναι τόσο γόνιμο μπορούμε να το εμπλουτίσουμε με κοπριά ή άλλη φυσική λίπανση, όχι όμως με χημικά λιπάσματα, γιατί μπορεί να έχουμε μεγάλη απόδοση δεν θα έχουμε όμως καλή ποιότητα.

Μεγάλο ρόλο παίζει το κλίμα. Το μέρος πρέπει να είναι προσήλιο και να έχει ηλιοφάνεια για πολύ χρόνο. Το χωριό μας από την θέση που βρίσκεται έχει μεγάλη ηλιοφάνεια. Αν υπάρχει κανονική υγρασία στο έδαφος τα βότανα μεγαλώνουν μόνο τους, δεν χρειάζονται πότισμα, αν το έδαφος όμως είναι ξηρό, κάπου-κάπου τους θερινούς μήνες καλά είναι να τα ποτίζουμε, ποτέ όμως υπερβολικό πότισμα, γιατί μπορεί να έχουμε καλή απόδοση, χάνουμε όμως ποιότητα.

Μέσα στο χωριό υπάρχει η σχετική υγρασία, τα εδάφη όμως ανα-

τολικά του χωριού δεν έχουν καθόλου υγρασία.

Το μέρος που θα διαλέξουμε να φυτέψουμε βότανα να είναι καθαρό, να είναι φραγμένο, να μην πηγαίνουν ζώα που μπορεί να το μολύνουν, όπως γάτες, σκύλοι κ.λ. ζώα, γιατί πολλά βότανα τα χρησιμοποιούμε χωρίς να τα βράσουμε, όπως την ρίγανη, την μέντα κ.λ.π.

Συγκομιδή και διατήρηση. Τα συλλέγουμε τις μεσημεριανές ώρες, όταν δεν έχει δροσιά, όχι όμως όταν έχει πολύ ζέστη ή ήλιο γιατί χάνουν τα αιθέρια έλαια που δίνουν το άρωμά τους.

Τα στεγνώνουμε και τα διατηρούμε σε χώρο σκοτεινό που να μην έχει υγρασία, κρεμασμένα σε σχοινιά.

Πληροφορίες. Για την καλλιέργεια των άγριων βοτάνων θα βρείτε πολλές πληροφορίες στις κατά τόπους βιβλιοθήκες, στο INTERNET και στη βιβλιοθήκη της αδελφότητας.

Εκεί υπάρχουν πολλά σχετικά βιβλία, φωτογραφίες διαφάνειες και ΣΛΑΙΤΣ.

Γιάννης Βακάμης
Κουκουλιώτης-Ζαγορίσιος
Βοτανολέκτης

Το μοναστήρι των Ασπραγγέλων

Οι New York Times εξυμνούν την μουσική της Ηπείρου

Οι New York Times αναζητούν την σαγηνευτικότερη μουσική του κόσμου στην Ήπειρο. Το ταξίδι στον τόπο που γέννησε το ηπειρώτικο μοιρολόι του βιολιτζή Αλέξη Ζούμπα.

«Στις 20 Σεπτέμβρη του 1926, ο ελληνικής καταγωγής βιολιτζής Αλέξης Ζούμπας ηχογραφέι ένα από τα πιο συγκλονιστικά μουσικά κομμάτια που έχω ακούσει ποτέ», αναφέρει η Amanda Petrusich των New York Times.

Πρώτη φορά ήρθε σε επαφή με την μουσική του μέσω του Christopher King. Μέσα από μια τεράστια συλλογή βινυλίων, ο μουσικός παράγωγος της πρότεινε να ακούσει τον Ζούμπα. Είχε μάθει τόσο καλά το γούστο της, που ήταν σίγουρος ότι ο Έλληνας βιολιστής θα την μάγευε με το Ηπειρώτικο Μοιρολόι. Και δεν έπεσε έξω.

«Υπάρχει μια παλλόμενη υστερία στο παίξιμό του, η κάθε νότα τρέμει σα να υπέφερε πρόσφατα από μια συναισθηματική κατάρρευση». Ο Αλέξης Ζούμπας ηχογράφησε το μοιρολόι στις 20 Σεπτεμβρίου του 1926, ένα θρήνο που μέχρι σήμερα ψάλλεται πάνω από τάφους στην Ήπειρο.

Είναι λίγο μεγαλύτερο από τέσσερα λεπτά και άρτια εκτελεσμένο. Δεν είναι όμως η τεχνική που μάγεψε τη δημοσιογράφο. Λέγεται ότι εκείνη την περίοδο, ο Ζούμπας είχε βυθιστεί στη μελαγχολία της ξενιτιάς και της νοσταλγίας για την Ελλάδα, έχοντας περάσει στην Αμερική ήδη 16 χρόνια.

Σε μια προσπάθεια να μάθει τι ακριβώς ήταν αυτό που τον συγκίνησε τόσο πολύ, ώστε να δημιουργήσει ένα τόσο έντονο μοιρολόι, ποιος χαμός τον έφερε σε αυτή τη συναισθηματική κατάσταση, η Petrusich ταξίδεψε μέχρι την Ήπειρο και οι New York Times κατέγραψαν το οδοιπορικό της.

Μετά από προτροπή του King, έφτασε στο χωριό Βίτσα.

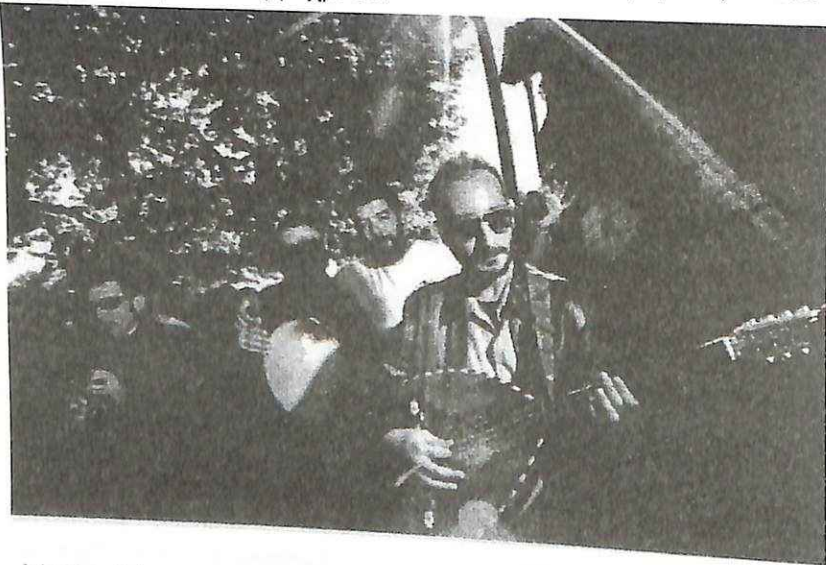
Ήθελε να ζήσει από κοντά την εμπειρία ενός μοιρολογιού, ενός λαϊκού πανηγυριού, αφού ο King της είχε πει ότι «αυτά τα τραγούδια ζουν και πεθαίνουν στα βλέμματα, τις χειραψίες και τις αγκαλιές που ανταλλάσσουν οι άνθρωποι στο άκουσμά τους».

Ο παραγωγός, που ταξιδεύει όσο πιο συχνά μπορεί στην Ήπειρο, επέλεγε πάντοτε αυτό το μεσαιού μεγέθους χωριουδάκι, που βρίσκεται ψηλά στην οροσειρά της Πίνδου και διοργανώνει το ετήσιο πανηγύρι του στις 14-17 Αυγούστου.

Ως δημοσιογράφος, η Petrusich πίστευε ότι ο καλύτερος τρόπος να λύσει το μυστήριο

που την απασχολούσε ήταν να κάνει αυτό το ταξίδι και να ζήσει όλη αυτή την εμπειρία. Έτσι εκείνο το καλοκαίρι έκαναν μαζί το μεγάλο ταξίδι από την Αμερική στο ορεινό χωριουδάκι της Ηπείρου. Η Petrusich χρησιμοποίησε για τη Βίτσα τη φράση «ασυνήθιστα ειδυλλιακή». Εντυπωσιάστηκε από τα ολόλευκα σπίτια από ασβεστόλιθο με τις «ελάχιστες παραχωρήσεις στην νεωτερικότητα».

Διάβασε για την ιστορία της, από τους Βυζαντινούς μέχρι τον

Λόρδο Βύρωνα, θαύμασε την καθαρή και γεμάτη υγεία ατμόσφαιρα του τόπου, τα καλντερίμια και τα πλατάνια στην κεντρική πλατεία. Στο χωριό που οι περισσότεροι επιστρέφουν το καλοκαίρι, το αυγουσιτιάτικο πανηγύρι του σφύζει από κόσμο, τραγούδι και χορό.

Η δημοσιογράφος έφαγε σουβλάκια, ήπιε τσίπουρο και έζησε μέσα σε ένα κλίμα «χαρούμενο, σχεδόν ενθουσιώδες». Έμαθε, από έναν 33χρονο ντόπιο, ότι το πανηγύρι γίνεται για να γιορτάσουν οι άνθρωποι ότι «σήμερα είμαστε εδώ μαζί και του χρόνου μπορεί να μην

είμαστε και γι' αυτό χορεύουμε, και γι' αυτό κλαίμε».

Το μοιρολόι που άνοιξε το πανηγύρι ήταν αυτοσχεδιασμός, όπως είναι όλα τα μοιρολόγια, με εξαίρεση την ύπαρξη ορισμένων μουσικών δεικτών που συνθέτουν το είδος. Οι περισσότερες παραδοσιακές Ηπειρώτικες ενορχηστρώσεις αποτελούνται από κλαρίνο, βιολί, λαούτο και ντέφι. Η μελωδία του είναι ταραγμένη και ορισμένες φορές, αν η εκτέλεση είναι πολύ καλή, το μοιρολόι μπορεί να «ξεδιαλύνει πράγματα μέσα σου». Είναι «γι' αυτούς που δεν είναι εδώ».

Οι μουσικοί στην Ήπειρο θεωρούνται κάποιοι είδους ψυχολόγοι. Βλέπουν τι είναι «σπασμένο» και προσπαθούν να το φτιάξουν, όπως λέει ένας ντόπιος μουσικός. Τα πανηγύρια είναι ένα λαϊκό τελετουργικό καθάρσης. Η εκτέλεση του «Ηπειρώτικου Μοιρολογιού» που άκουσε και έζησε η Petrusich σε εκείνο το πανηγύρι δεν ήταν ίδια με του Ζούμπα, αφού δεν μπορεί να υπάρχει το ίδιο μέγεθος απελπι-

πολύπλοκα βήματα του χορού. Την επόμενη μέρα, ο Καψάλης της είπε ότι την χάρηκε γιατί «είχε μπει στο πνεύμα».

Μέσα από την έρευνά της, η δημοσιογράφος ανακάλυψε ότι η δύναμη της Ηπειρώτικης μουσικής που αποτελεί την πηγή και τη δομή της εμπειρίας του πανηγυριού, προέρχεται από την έντονη απομόνωση του τόπου.

Οι μουσικές αυτές συνθέσεις συχνά μιμούνται τις «σκληρές φιγούρες του τόπου» και τα όργανα αναπαράγουν φυσικούς ήχους. Μετά την δεύτερη μόλις μέρα παραμονής της στο χωριό, η Petrusich ένιωσε πως είχε παρασυρθεί σε μία «κατάσταση συνεχούς παραζάλης» και πως η μουσική την «γιάτρει».

Η αντίληψη για τις θεραπευτικές ικανότητες των μοιρολογιών και των πανηγυριώτικων τραγουδιών είναι ιδιαίτερα έντονη στην Ήπειρο και οι μουσικοί θεωρούνται κάποιοι είδους ψυχολόγοι. Βλέπουν τι είναι «σπασμένο» και προσπαθούν να το φτιάξουν, όπως της είπε ένας ντόπιος μουσικός. Τα πανηγύρια είναι ένα λαϊκό τελετουργικό καθάρσης.

Την τελευταία μέρα του πανηγυριού, ο King την ξύπνησε στις 9 το πρωί, αφού είχαν πεσει για ύπνο μόλις 3 ώρες πριν. «Ετοιμάζονται». Η Petrusich σηκώθηκε και τον ακολούθησε στην κεντρική πλατεία του χωριού. Είχε έρθει η ώρα για τον τελευταίο χορό.

Οι ντόπιοι ήταν ακόμα εκεί, εξαντλημένοι αλλά χαρούμενοι, ακόμα στην «πίστα». Ένας άντρας, μεγάλος σε ηλικία, την πλησίασε και της είπε: «Κατάλαβε; Βλέπεις; Δεν χρειαζόμαστε γιατρούς! Είμαστε χαρούμενοι!». Εκείνο το πρωί η Amanda Petrusich άφησε το δημοσιογραφικό της μπλοκάκι στην άκρη και μπήκε στο χορό.

Οι ντόπιοι συνόδευσαν την μπάντα στην έξοδο του χωριού, όπου και έκαναν έναν κύκλο γύρω τους, αποχαιρετώντας τους με χειροκροτήματα και χορό. Με ένα μαγικό τρόπο όλοι ησύχασαν ταυτόχρονα. Μετά από ένα σιγανό κλάμα μικρής διάρκειας, «από εκείνο που δεν αντιλαμβάνεσαι μέχρι να φτάσει η αλμύρα στα χείλη σου», ξεκίνησαν όλοι μαζί την επιστροφή στο χωριό. «Ήταν σαν την παρα-

Προς το Διοικητικό Συμβούλιο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρίας Ζαγορίου και την Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού «το ΖΑΓΟΡΙ μας»

Απόψεις

Διαβάζοντας τα τεύχη 433 και 434-435 (Ιουλίου και Αυγούστου-Σεπτεμβρίου 2014 αντιστοίχως), με τους πένθιμους τίτλους: «Ο Καλλικράτης», «Ο.. Νεκροθάφτης», κυριεύτηκα από βαθειά θλίψη. Η απόλυτη δε διατύπωσή σας: «Όλοι πλέον το αναγνωρίζουν και το ομολογούν ότι ο «Καλλικράτης» έπεσε σαν βαριά ταφόπετρα πάνω από τον τάφο που άνοιξε ο «Καποδίστριας» για τα χωριά μας». «Και τόσο ο «Καποδίστριας» όσο και ο «Καλλικράτης» αντί να θεραπεύσουν τον ασθενή τον σκότωσαν», υποχρεώνει τον αναγνώστη σας που διαφωνεί με αυτούς τους αφορισμούς, να διατρανώσει από τις σελίδες του περιοδικού του την απόλυτη αντίθεσή του.

Θα σας ήμουν ιδιαίτερος ευγνώμων, αν πέρα από την καταγραφή της διαφωνίας μου, καταχωρούσα τις λίγες σκέψεις μου, λακωνικά διατυπωμένες:

Η μεγάλη τιμή για την αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλεται, κυρίως, στον τότε Ηπειρώτη Υπουργό, κ. Αλέξανδρο Παπαδόπουλο, που εκκινώντας από την αναγκαιότητα μεγαλύτερων πληθυσμιακών ενότητων, τους Δήμους, υπήρξε ο εμπνευστής και θεσμοθέτης του «Καποδίστρια», στον οποίο έταξε την ευγενή φιλοδοξία την παροχή των ιδίων υπηρεσιών προς τους Δημότες του, που απολαμβάνουν και οι πολίτες των μεγάλων αστικών Δήμων της πατρίδας μας.

«Καποδίστριας» και η συνέχεια του ο «Καλλικράτης» διαγράφουν το δημιουργικό πλαίσιο, που δίνει

την ευκαιρία σε χιλιάδες νέους που διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και εμπνέονται από την ευγενή φιλοδοξία της κοινωνικής προσφοράς στην αγαπημένη τους ιδιαίτερη πατρίδα, να στελεχώσουν την Αυτοδιοίκηση. Να την απαλλάξουν από την οικογενειοκρατία, την τόσο επιζήμια, να την κάνουν δημοκρατικότερη και αποτελεσματικότερη, ικανή να αξιοποιήσει αναπτυξιακά ευρωπαϊκά προγράμματα. Και βεβαίως το πλαίσιο αυτό επιδέχεται συνεχείς βελτιώσεις και τροποποιήσεις.

Στο χωριό μου, το Τρίστενο, πολυυποπολημένο χωριό από τους Ναζί, όπως και όλα τα χωριά του Ανατολικού Ζαγορίου, αγνοημένα από την Κρατική Πρόνοια, γευτήκαμε και απολαμβάνουμε στην καθημερινότητά μας, στην πράξη, τα αγαθά του «Καποδίστρια-Καλλικράτης»: έχουμε υπηρεσία αποκομιδής των σκουπιδιών, από απορριματοφόρα του Δήμου μας· έχουν εξελιφθεί οι αναριθμητές χωματερές. Έχουμε καινούριο δίκτυο ύδρευσης αν και είμαστε κοινότητα με μηδέν πόρους. Έγιναν αναπαλάσεις στους κοινόχρηστους χώρους. Οι δρόμοι του χωριού μας στρώνονται με καλντερίμι, που άλλαξε την όψη του και προσθέτει την ομορφιά του. Για να περιοριστώ στα σπουδαιότερα. Η εξυπηρέτησή μας μέσω του ΚΕΠ (Κέντρου Εξυπηρέτησης Πολιτών) είναι άψογη, καθώς και η ανά εβδομάδα επίσκεψη Ιατρού από το Κέντρο Υγείας Μετσόβου. Τους εκφράζουμε και από εδώ τις ευχαριστίες μας. Και βεβαίως είναι πάρα πολλά που χρειάζεται να γίνουν. Νοιώθουμε όμως ότι αποτελούμε μέλη της ευρύτερης οικογένειας

του ενιαίου Ζαγορίου μας.

Και αντιθέτως με την δική σας «πεποίθηση ότι πίσω από το ξερίζωμα των χωριών μας και γενικά της ερήμωσης της υπαίθρου, είναι η συνειδητή επιλογή κάποιων, πάντα των ιδίων, με στοχευμένες σκοπιμότητες», οπότε και στους κάποιους, ευλόγως κάποιος θα κατατάξει μεταξύ των πρώτων, τον πρωτεργάτη του «Καποδίστρια». Πεποίθησή δική μας είναι ότι δεν έχει συνηθιστεί καμία συνωμοσία. Και η ευθύνη και για την ερήμωσή των για την ανόρθωση, βαρύνει αναλογικά όλους μας.

Τέλος, επειδή εκτιμάμε την πολύπλευρη και ανεκτίμητη προσφορά στον πολιτισμό, την παράδοση, την ιστορία, τον προβληματισμό και την συνεισφορά στην επίλυση προβλημάτων, που επιτελεί «το ΖΑΓΟΡΙ μας» και η «ΙΑΕΖ», που έχουν την αγάπη μας και κατά τις δυνατότητες μας συντρέχουμε το έργο σας, ως μου συγχωρεθεί να εκφράσω ευχή και προσδοκία: θα θέλαμε στις ώρες δοκιμασίας που βιώνει η Ελλάδα μας, ανεξαρτήτως απόψεων περί καταλογισμού ευθυνών και υπευθύνων, την θετική, δημιουργική, αισιόδοξη παρουσία σας: εμφύχωση στο «σώμεν καλώς» των πολιτών, ώστε να βοηθηθούν να κρατηθούν όρθια οι συνειδήσεις και με ελπίδα, ήθος και αξιοπρέπεια να ξεπεράσουμε την πολύπλευρη κρίση των καιρών.

Με εκτίμηση στην πολύχρονη αφιέρωσή σας στην Υπηρεσία του Ζαγορίου μας και σεδασμό στο έργο που έχετε επιτελέσει

Φάνης Πασπαλιάρης

Διευκρίνιση της Σ.Ε.: «Το Ζαγόρι μας» και η Συντακτική του Επιτροπή ήταν πάντα υπέρ και των δύο Αυτοδιοικητικών μεταρρυθμίσεων. Η κριτική μας δεν αφορά ασφαλώς τις προθέσεις των όσων εργάστηκαν και σχεδίασαν αυτές, που ασφαλώς ήταν καλοπροαίρετες. Εμείς τα αποτελέσματα κρίνουμε και όχι τις προθέσεις. Άλλωστε γνωστό είναι πως κι «ο δρόμος προς την κόλαση είναι στρωμένος με καλές προθέσεις».

Πάντως, ευχαριστούμε τον καλό μας φίλο και για τη συμπαράσταση στο Περιοδικό μας και για τα καλά του λόγια τα οποία ιδιαίτερα εκτιμούμε.

Η μουσική της Ηπείρου

μονή της Πρωτοχρονιάς.

Όλοι αγκαλιάζονταν και έδιναν ευχές». Στο τέλος βγήκε και η απαραίτητη αναμνηστική φωτογραφία. Η ατμόσφαιρα της ξενιτιάς, η ίδια που συγκίνησε τον Αλέξη Ζούμπα έναν αιώνα πριν, είχε αρχίσει να ξεθωριάζει. Η εμπειρία της Petrusich από το 3ήμερο πανηγύρι της είχε τελικά δώσει ένα κομμάτι της απάντησης που αναζητούσε.

«Αυτό που μάλλον διέλυσε τόσο πολύ συναισθηματικά τον

Ζούμπα σε εκείνο το studio της Νέας Υόρκης ήταν η σκέψη ότι ίσως δεν θα κατάφερνε ποτέ να γυρίσει πίσω. Για εμάς, τουλάχιστον, υπήρχε η ελπίδα ότι όσα νιώσαμε θα μας ακολουθούσαν όλο το χρόνο, μέχρι την επιστροφή μας το επόμενο καλοκαίρι».

Πηγή: www.lifo.gr
Απόδοση από τους New York Times για το LIFO.gr.
Σταυριάννα Χαραλαμποπούλου
(«Νέοι Αγώνες»
ΣΑΒΒΑΤΟ 8-ΚΥΡΙΑΚΗ 9
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2014)

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Διαγράμμιση στο Ροντοβάνι

Πάρα πολλοί Ζαγορίσιοι και επισκέπτες μας πληροφορήσαν ότι ο αυτοκινητόδρομος στη θέση «Ροντοβάνι» Ασπραγγέλων είναι επικίνδυνος για τους διερχόμενους οδηγούς. Τη νύχτα ενόψει σκότους και ομίχλης καθέναν κινδυνεύει να βρεθεί είτε στα βράχια, είτε στο γκρεμό. Προς την πλευρά του γκρεμού υπάρχουν προστατευτικά κιγκλιδώματα σε ελάχιστη σημαία και μόνον σε κλειστές στροφές. Όλοι οι οδηγοί μας ενημέρωσαν ότι είναι απαραίτητη η διαγράμμιση με διπλή διαχωριστική γραμμή και διαγράμμιση στις άκρες δεξιά και αριστερά στο όριο των. Επίσης απαραίτητη είναι η διαγράμμιση γιατί επιτέλους στρώθηκαν με καινούργιο κατάμαυρο τάπητα μερικά σαθρά τμήματα του οδοστρώματος. Και εξ ιδίας αντιλήψεως, αφού επισκεπτόμαστε συχνά το Ζαγόρι, γνωρίζουμε ότι την νύχτα με συννεφιά και ομίχλη, που είναι σύνηθες φαινόμενο στην περιοχή αυτή, η ορατότητα για τον οδηγό δεν ξεπερνάει τα δέκα μέτρα. Η κατάσταση αυτή σε συνδυασμό με τις συνεχόμενες στροφές είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη για τους οδηγούς και εξαιρετικά επικίνδυνη για τους οδηγούς που επισκέπτονται τα χωριά μας για πρώτη φορά και δεν γνωρίζουν την κατάσταση του οδικού δικτύου. Ενόψει χειμώνα οι αρμόδιες αρχές –Δήμος Ζαγορίου και Περιφέρεια Ηπείρου– ας φροντίσουν να λύσουν το πρόβλημα αυτό, το οποίο δεν είναι και δαπανηρό. Η ιδανική λύση θα ήταν διαγράμμιση και φωσφορίζοντα κιγκλιδώματα σε όλο το μήκος του δρόμου, δηλαδή από την διακλάδωση στο 19ο χιλ. μέχρι το άγαμα της Ζαγορίας Γυναίκας, ώστε η προστασία των οδηγών να είναι απόλυτη. Ας ευχηθούμε να μην υπάρξει ατύχημα για να υποδεχτούμε «Καλά Χριστούγεννα» και «Καλή Χρονιά».

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
& ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Μετά από απόφαση του Εφετείου Ιωαννίνων

Οδεύει προς το τέλος το «σήριαλ» με το Λαογρ. Μουσείο Αγάπιου Τόλη

Παραμένει κλειστό 30 μήνες (!) μετά το θάνατο του συλλέκτη

Το... σήριαλ του υπό σύσταση Ιδρύματος «Λαογραφικό Μουσείο Αγάπιου Τόλη», στους Κήπους Ζαγορίου, θρίσκειται, όπως φαίνεται, στο τέλος, ύστερα από πρόσφατη δικαστική απόφαση, εκτός εάν οι διάδικοι κληρονόμοι συνεχίσουν...

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΣΕΤΣΗ

Το Εφετείο ακύρωσε

Το Μονομελές Εφετείο Ιωαννίνων, με απόφασή του (υπ. αρ. 108/2014) έκανε δεκτή την έφεση της Φωτεινής Χρήστου Δέρβα, με την οποία η ίδια προσέβαλε σχετική απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ιωαννίνων.

Στην απόφαση, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «το από 7.11.2011, ως ιδιόγραφη-διαθήκη του Αγαπίου Γ. Τόλη φερόμενο, κείμενο, όπως και από το πρωτότυπο του κειμένου αυτού, που προσκομίζεται, συνάγεται, ότι η ανάγνωση του εν λόγω κειμένου είναι αδύνατη, με συνέπεια να μη μπορεί να διαγνωσθεί, όχι μόνο το περιεχόμενό του, αλλά ούτε και το όνομα του προσώπου απ' το οποίο τούτο προέρχεται.

Ενόψει τούτων και σύμφωνα με τη σκέψη που προεκτέθηκε, **το κείμενο αυτό δεν συνιστά υποστατή διαθήκη** και, ως εκ τούτου η δημοσίευσή του ως διαθήκης ήταν αδύνατη...».

Το Εφετείο ακυρώνει την από 18.5.2012 πράξη του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ιωαννίνων και το 293/2012 πρακτικό του Δικαστηρίου αυτού σχετικά με τη δημοσίευσή του ως ιδιόγραφη διαθήκη του Αγαπίου Γ. Τόλη, φερομένου από 7.5.2011 κειμένου.

Εξέταση διαθηκών

Υπενθυμίζεται ότι το Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με την γνωμάτευσή του έκρινε ότι «προκειμένου να αποφανθεί σχετικά την έκδοση ή μη Προεδρικού Διατάγματος με το οποίο να εγκρίνεται η σύσταση του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «Λαογραφικό Μουσείο Αγάπιου Τόλη», θα πρέπει να προηγηθεί η εξέταση του κύριου των δύο ιδιόγραφων διαθηκών από το αρμόδιο δικαστήριο, κατόπιν του έχοντος έννομο συμφέρον και σε περίπτωση εγκυρότητας αυτών, να προσδιορισθεί το ακριβές περιεχόμενό τους, καθώς από το δυσανάγνωστο γραφικό χαρακτήρα του διαθέτη, δεν προκύπτει αν αυτό συνάδει με το περιεχόμενο της συστατικής πράξης του ιδρύματος».

30 μήνες μετά...

Μετά την απόφαση του Εφετείου Ιωαννίνων, θα υπάρξει συνέχεια από το Υπουργείο Οικονομικών. Οι Ζαγορίσιοι θα περιμένουν ακόμη;

Πέρασαν 30 μήνες (;) απ' όταν έφυγε από τη ζωή ο συλλέκτης Αγάπιος Τόλης και το Μουσείο παραμένει κλειστό, το δε προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο του υπό σύσταση Ιδρύματος μετέωρο!

Υπενθυμίζεται ότι με Συμβολαιογραφική Πράξη, ο Αγάπιος Τόλης όριζε Διοικητικό Συμβούλιο τους εξής:

- Περιφερειάρχη Ηπείρου
- Δήμαρχο Ζαγορίου
- Ιωάννη Τσεκούρα
- Δημήτριο Δέρβα

Πρόεδρος του Ιδρύματος ο ίδιος.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ «ΑΓΑΠΙΟΣ ΤΟΛΗΣ»

Σχόλιο στο δημοσίευμα

Στην έγκριτη εφημερίδα Πρωινός Λόγος (φύλλο 16416 της 3/12/14) δημοσιεύτηκε από τον κ. Χρήστο Τσέτση (φιλολογική ενημέρωση) άρθρο σχετικό με την πορεία και την εξέλιξη της υπόθεσης του Λαογραφικού Μουσείου Κήπων «Αγάπιος Τόλης» (πονεμένη ιστορία, δικαστική εξέλιξη και τίποτε το νεώτερο!!).

Νομίζω η εξέλιξη αυτή περισσότερο εμπλέκει τα πράγματα παρά αισιοδοξία προσφέρει για την λειτουργία του εν λόγω μουσείου. Γιατί, κατά τη γνώμη μου, εφόσον δεν εγκριθεί από το Υπουργείο Οικονομικών η σύσταση του ιδρύματος όπως ορίστηκε με την συμβολαιογραφική πράξη που υπέγραψε προ τριετίας περίπου ο αποθανών συλλέκτης Αγάπιος Τόλης, μουσείο δεν θα λειτουργήσει.

Αυτό ας το γνωρίζουν οι πάντες και ας αναλάβουν τις ευθύνες τους όλοι οι εμπλεκόμενοι και οι απανταχού ενδιαφερόμενοι για την λειτουργία του, Ζαγορίσιοι και φίλοι.

Η νέα δημοτική αρχή του Δήμου Ζαγορίου ας αναλάβει τις σχετικές πρωτοβουλίες μαζί με την Περιφέρεια Ηπείρου ως θεσμικά μέλη μαζί με τον νυν Πρόεδρο του Ιδρύματος και το μέλος, όπως προβλέπει η συμφωνική πράξη, γιατί κατά την ταπεινή μας γνώμη «οι καιροί ου μενετοί» για την λειτουργία του και την διάσωση του μοναδικού λαογραφικού πλούτου της περιοχής.

Κήποι Δ/βριος 2014

Γιάννης Τσεκούρας

Πανηγυρική κάθοδος του Λυκείου Ελληνίδων (Παρ/τος Ιωαννίνων) και του Ηπειρωτικού Πολιτιστικού στην Αθήνα στο ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Αριστουργηματικές φορεσιές, μεταφέρθηκαν και παρουσιάστηκαν στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών από το Ιστορικό Λύκειο Ελληνίδων, την Παρασκευή βράδυ 14 Νοεμβρίου 2014 με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας και Πανελλήνιας ημέρας δωρεάς οργάνων και μεταμοσχεύσεων.

Η εκδήλωση είχε τεθεί υπό την αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας Καρόλου Παπούλια.

Το Ζαγόρι, το Πωγώνι, η Βωβούσα και τα Γιάννενα δώσανε το δυναμικό τους παρών με ακούσματα Μοιρολόγια, τραγούδια ξενιτειάς και γλεντιού κατέπληξαν το Αθηναϊκό κοινό αποσπώντας θερμά χειροκροτήματα.

Περίσσια χαρούμενοι οι χορευτές του Λυκείου που βηματίσανε με το κλαρίνο του Πέτρου Λούκα Χαλκιά, του Σταύρου Καψάλη, του Νίκου Φιλιππίδη, του Γιώργου Κωτσίνη και του Χαραλ. Χαλκιά.

Στο τραγούδι ο Σάββας Σιάτρας, ο Αντώνης Κυρίτης, ο Κώστας Τζίμας, η Παγώνα Αθανασίου, η Ανθούλα Νούση, ο Γιάννης Καψάλης και ο Δημ. Υφαντής.

Η Πρόεδρος του Λυκείου Ελληνίδων (Παρ/μα Ιωαννίνων) Πιπίτσα Δούνια στον χαιρετισμό που έστειλε γράφει «Βαδίζουμε στα ίδια μέτρα, στα ίδια βήματα των προγόνων μας και μεταφέρουμε το δωρικό ύφος της γης μας, το ύφος και τη δύναμη των βουνών μας την σοβαρότητα και τη λεβεντιά των Ηπειρωτών, την αρετή τους.

Στα βήματα των χορευτών μας εφκράζεται άμεσα και αιώνια η χαρά και η λύπη, ο καημός και ο ενθουσιασμός, οι ιστορικές πεripeteies, η μοίρα των Ηπειρωτών.

Χαρείτε χορούς από τα Γιάννενα, πόλη πρώτα στ' άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα. Χαρείτε χορούς από την Ηπειρο πανάρχαια μήτρα του Ελληνισμού».

Σ.Σ.: Ήταν όντως μια αξιόλογη εκδήλωση και την χαρήκαμε ιδιαίτερα. Συγχαρητήρια στο Λύκειο Ελληνίδων Ιωαννίνων και στην Πρόεδρό του κ. Πιπίτσα Δούνια.

«Το Ζαγόρι μας»

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

Στα γραφικά Ζαγοροχώρια...

Της ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΕΡΑΣΤΑ

διατηρήσει μια σπάνια ομοιομορφία, που τους δίνει χαρακτήρα. Αποκορύφωση το μικρό Δίλοφο. Μπορεί να γυρίστηκαν στο Μονοδένδρι σκηνές από την «Αναπαράσταση» του Αγγελόπουλου, σήμερα όμως είναι το Δίλοφο που μοιάζει να ακροβατεί ανάμεσα σε ένα γοητευτικό κινηματογραφικό σκηνικό και σε έντονα σημάδια εγκατάλειψης. Μόλις 10 οι κάτοικοι του το χειμώνα, ανά-

πικη ομίχλη, που κάνει το τοπίο ακόμη πιο μαγικό.

Κάθε Ζαγοροχώρι είχε έναν τουλάχιστον ευεργέτη. Ανάμεσά τους οι αδελφοί Ριζάρη, ο Γεώργιος Γεννάδιος, ο Νεόφυτος Δούκας και άλλοι πολλοί, που πάντα επέστρεφαν για να χτίσουν σχολεία, γέφυρες, βρύσες. Καθένα από τα φημισμένα γεφύρια έχει πίσω του θαυμάσιους τεχνίτες και πάντα κάποιον γενναϊόδωρο

Γεφύρι Πλακιάς

μεσά τους και ένα μόνο παιδάκι, που μαθαίνει να σκαλίζει τον κήπο δίπλα στη μητέρα του. Τα περισσότερα από τα χωριά του Κεντρικού Ζαγορίου ζουν με μόλις 10 μόνιμους κατοίκους.

Από Άνω Πεδινά βλέπεις λίγο Ελάτη, ενώ το Καπέσοβο, που είναι ψηλά, βλέπει Δίλοφο, Δίκορφο, Μανασσή, Ελάτη, Μανασσή, Ελάτη, Μονοδένδρι, Βίτσα! Πλατείες με αιωνόβια πλατάνια, πέτρινα σικάκια, άναρχη βλάστηση γύρω τους, κοπάδια πρόβατα και αγελάδες να διακόπτουν την πορεία σου από τα Άνω Πεδινά στη Βίτσα και από το Καπέσοβο στους Κήπους. Άλογα που έχουν βγει για ελεύθερη βοσκή, υπενθυμίζοντας πως εδώ είναι Ζαγόρι και τους ρυθμούς επιβάλλουν η φύση και τα πλάσματά της.

Ευεργέτες.

Τσίπουρο και rafting

Συνεχίζουμε προς Αρίστη και Δυτικό Ζαγόρι. Στενοί φιδίσιοι δρόμοι, απόκρημνες κορυφές από πέτρα, οι περίφημοι «πύργοι» της Αστράκας, ρίζες αιώνων πλατάνων απλωμένες στις όχθες του Βοϊδομάτη. Και όλα αυτά τέτοια εποχή παίζουν κρυφτό, σκεπασμένα συχνά με μια

χορηγό.

Σήμερα το Ζαγόρι έχει καθαρά τουριστική ταυτότητα. Όσοι από τους κατοίκους του ασχολούνται συγχρόνως με τη γη και τα ζώα προσθέτουν εξαιρετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά. Πηγαία φιλόξενη ατμόσφαιρα, αγνά τοπικά προϊόντα, μπουκάκια λικέρ που ωριμάζουν δεμένα πάνω σε κολώνες της αυλής, αγριολούλουδα στα βάζα και αγριομανιτάρια από τα δάση για να βγει ο χειμώνας. Και τσίπουρο, φυσικά, από τις τοπικές ποικιλίες Ντεμπίνα και Ροδίτη, που ρέει άφθονο και παράγεται σε κάθε σπίτι του χωριού.

Και εδώ, στο Δυτικό Ζαγόρι, τα χωριά διατηρούν πάλι οπτική επικαιρότητα το ένα με το άλλο. Η Αρίστη βλέπει το Μικρό και το Μεγάλο Πάπιγκο. Μήλον της έριδος ανάμεσά τους η πέτρινη γέφυρα που τα συνδέει. Η γέφυρα της Αρίστης για τους μεν, καθώς είναι πιο κοντά στο δικό τους χωριό, η γέφυρα του Πάπιγκου για τους δε, εφόσον χτίστηκε με δωρεά Παπιγκιώτη. Εκεί, στη γέφυρα Αρίστης-Πάπιγκου, συναντάμε τον Γιώργο Πουλόπουλο για rafting στον ονειρικό Βοϊδομάτη. Με το παραμικρό

αεράκι τα φύλλα πλατάνων πετούν γύρω μας, πριν καταλήξουν στη φθινοπωρινή όχθη προς αποσύνθεση. Τριγύρω πετούν επίσης νεροκότσουφες και τσαχπίνες σουσουράδες. Η περιγραφή μιας άλλης διαδρομής μέχρι τις πηγές του ποταμού μας κάνει να ζηλεύουμε. Μονοπάτια μέσα σε πεύκα, έλατα, βελανιδιές, οξυές περιμένουν όποιον ξεκινήσει για river trekking ή απλή πεζοπορία. Σπάνια κάποιος μπορεί να επιδιώκοντας να νυχτερινό rafting, προφανώς μόνο οι πραγματικά τολμηροί!

«Χωρίς σήμα»...

Το Ζαγόρι σηκώνει πολύ περπάτημα. Είτε για μανιταροβόλτες είτε για ολοήμερη σχεδόν εξάφηση στο φαράγγι του Βίκου, εκεί όπου ούτε το κινητό δεν πιάνει. Σε μια πιο σύντομη, «χωρίς σήμα» πεζοπορία, στις Κολυμπήθρες, συναντάμε 120 δασκάλους από τη Σουηδία που έχουν έρθει με... τις ευλογίες του σουηδικού Δημοσίου να γεμίσουν τις μπαταρίες τους.

Έχει αισθητική το Ζαγόρι και αναπτύσσεται το Ζαγόρι και αναπτύσσεται με ήπιο τρόπο, ο οποίος σέβεται το περιβάλλον, το χώρο και την πολιτισμική κληρονομιά. Μια αστείρευτη κληρονομιά, με τον Θουκυδίδη και άλλους αρχαίους ημών προγόνους να απεικονίζονται δίπλα σε αγίους, όπως σε εκκλησία του Τσεπελόβου, με αζεπεράστα τριήμερα πανηγύρια, αρχιτεκτονική άξια που χρήζει μελέτης και τόσα σημαντικά πολιτισμικά στοιχεία, που είναι αδύνατον να στριμωχθούν σε ένα ταξιδιωτικό κείμενο.

Λίγες μέρες στα Ζαγοροχώρια αρκούν για να πάρεις μια καθαρή τζούρα αέρα, να δραπετεύσεις για λίγο από τον πολιτισμό του ταξιδιού και να επιτρέψεις στις αισθήσεις σου να απογειωθούν. Σίγουρα δεν αρκούν για να γνωρίσεις το αστείρευτο Ζαγόρι, το οποίο απαιτεί τουλάχιστον ένα μήνα ή, ακόμη καλύτερα, πολλές επιστροφές κάθε εποχή του χρόνου. Στους δικούς μας καλούς λόγους για επιστροφή ανήκουν η πεζοπορία στο φαράγγι του Βίκου και εκείνη που οδηγεί στη μοναδική Δρακόλιμνη, βόλτα στο Βραδέτο, όπως και όλο το Ανατολικό, αζεπεράστο από φυσική ομορφιά, Ζαγόρι! (από την «Καθημερινή»)

Κινητή μονάδα μελέτης και συντήρησης μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς. Μια άκρως ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία

Η Ελλάδα, μια χώρα με πολιτιστική κληρονομιά χιλιετιών και τεράστιο αρχαιολογικό και ιστορικό πλούτο, αντιμετωπίζει καθημερινά την καταστροφή και εξαφάνιση –κινητών ιδιαίτερα– μνημείων της, εξαιτίας της ελλιπούς φύλαξης των –συντά δυσβατών και δυσπρόσιτων– αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων. Το τελικό αποτέλεσμα είναι είτε η φθορά και καταστροφή μνημείων σημαντικής αρχαιολογικής ή ιστορικής αξίας είτε η παράνομη απόκτηση και διακίνηση ιδιαίτερα αξιόλογου πολιτισμικού υλικού, συχνά προς το εξωτερικό. Η σημερινή οικονομική κρίση επιδεινώνει την κατάσταση αυτή, καθώς οι διαθέσιμοι πόροι για φύλαξη και προστασία, μελέτη και συντήρηση του πολιτιστικού αυτού πλούτου συρρικνώνονται.

Η Ελλάδα, μια χώρα τόσο πλούσια σε μνημεία, πολλά από τα οποία βρίσκονται σε περιοχές δυσπρόσιτες, δεν διαθέτει μια μονάδα συντήρησης που να μπορεί να επεμβαίνει επιτοπίως σε κρίσιμες περιπτώσεις. Στο θέμα αυτό η ιδιωτική πρωτοβουλία (και με δεδομένη την απουσία της πολιτείας) έκανε και πάλι το θαύμα της.

Η εταιρία Time Heritage, που δραστηριοποιείται στο χώρο της προστασίας και της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, θέλοντας να συμβάλει στην προσπάθεια εξομάλυνσης των ανωτέρω δυσκολιών αυτών, έχει αναλάβει την εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων με στόχο τη δημιουργία ενός προτύπου για την εκπόνηση διαχειριστικών πλάνων, που θα μπορεί στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί από τους αρμόδιους φορείς όχι μόνο για την ένταξη σημείων ιστορικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος υπό την αιγίδα της UNESCO ή άλλων διεθνών οργανισμών, αλλά και για «ίδια χρήση», για το σχεδιασμό δηλαδή της ανάδειξης και προστασίας τους με γνώμονα τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της σύνδεσης των μνημείων με τις τοπικές κοινωνίες.

Η αρχική ιδέα της Time Heritage ήταν η δημιουργία μιας κινητής μονάδας μελέτης και συντήρησης κινητών μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς για επιτόπιες επεμβάσεις σε δυσπρόσιτους αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικά μνημεία (μικρά περιφερειακά μουσεία, εκκλησίες, μονές, φρουριακές εγκαταστάσεις, αρχεία κλπ). Η φορητή αυτή μονάδα δημιουργήθηκε και είναι διαθέσιμη, κατόπιν πρόσκλησης από τους ενδιαφερόμενους φορείς (τοπική αυτοδιοίκηση, εκκλησιαστικές ή μοναστηριακές αρχές, αρχαιολογικές εφορείες, ιδιωτικά ή κοινοτικά μουσεία και συλλογές, κλπ) και πάντα με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Πολιτισμού (εφ' όσον τα αντικείμενα εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του) για επίσκεψη στο χώρο όπου βρίσκονται αντικείμενα που χρήζουν προστασίας. Εκεί θα πραγματοποιείται επιτόπια καταγραφή και ψηφιοποίηση του εν λόγω υλικού και στη συνέχεια σωστικές επεμβάσεις ή και προληπτική συντήρησή του.

Η υλοποίηση. Μια δυνατότητα χρηματοδότησης που προσφέρθηκε από το Ομοσπονδιακό Γραφείο Πολιτισμού του ελβετικού υπουργείου Εσωτερικών (Bundesamt für Kultur) σε συνδυασμό με τη θετική ανταπόκριση του Εργαστηρίου Αρχαιομετρίας του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και του επικεφαλής του, καθηγητή Νίκου Ζαχαριά, ο οποίος ενστερνίστηκε την ιδέα και ανέλαβε να την υλοποιήσει, οδήγησαν στη δημιουργία της ομάδας MoCaCu. Αν και ακούγεται σαν εξωτικό πτηνό, πρόκειται για αρχικά που σημαίνουν Mobile

μνημείο και ιδιαίτερα τα κινητά.

- Η διερεύνηση των ειδικών κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών της ευρύτερης περιοχής όπου βρίσκονται τα μνημεία.
- Η ανάδειξη της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας ή μοναδικότητας του κάθε μνημείου.
- Η σύνδεση της τοπικής κοινωνίας με το μνημείο ή τον ιστορικό τόπο μέσα από δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.
- Η οικονομική αυτοτέλεια και αυτοδυναμία των διαχειριστών των μνημείων.
- Η προσβασιμότητα στα μνημεία από Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες.
- Η διεθνής προβολή και ανάδειξη των μνημείων.
- Η χρήση νέων τεχνολογιών για το σχεδιασμό των χώρων που βρίσκονται τα μνημεία αλλά και για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής του προγράμματος μετά την ολοκλήρωσή του (monitoring).

Οι τόποι εκπόνησης των προγραμμάτων αυτών επιλέγονται με βάση την επιθυμία των εκεί διαχειριστικών φορέων, ιδιαίτερα της τοπικής αυτοδιοίκησης για την περίπτωση ιστορικών σημείων, ενώ απώτερος στόχος θα είναι (εφόσον οι φορείς το επιθυμούν) η κατάθεση πρότασης για ένταξή τους στον κατάλογο της παγκόσμιας κληρονομιάς.

Η αρχική ιδέα της Time Heritage ήταν η δημιουργία μιας κινητής μονάδας μελέτης και συντήρησης κινητών μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς για επιτόπιες επεμβάσεις σε δυσπρόσιτους αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικά μνημεία (μικρά περιφερειακά μουσεία, εκκλησίες, μονές, φρουριακές εγκαταστάσεις, αρχεία κλπ). Η φορητή αυτή μονάδα δημιουργήθηκε και είναι διαθέσιμη, κατόπιν πρόσκλησης από τους ενδιαφερόμενους φορείς (τοπική αυτοδιοίκηση, εκκλησιαστικές ή μοναστηριακές αρχές, αρχαιολογικές εφορείες, ιδιωτικά ή κοινοτικά μουσεία και συλλογές, κλπ) και πάντα με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Πολιτισμού (εφ' όσον τα αντικείμενα εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του) για επίσκεψη στο χώρο όπου βρίσκονται αντικείμενα που χρήζουν προστασίας. Εκεί θα πραγματοποιείται επιτόπια καταγραφή και ψηφιοποίηση του εν λόγω υλικού και στη συνέχεια σωστικές επεμβάσεις ή και προληπτική συντήρησή του.

Η υλοποίηση. Μια δυνατότητα χρηματοδότησης που προσφέρθηκε από το Ομοσπονδιακό Γραφείο Πολιτισμού του ελβετικού υπουργείου

Εσωτερικών (Bundesamt für Kultur) σε συνδυασμό με τη θετική ανταπόκριση του Εργαστηρίου Αρχαιομετρίας του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και του επικεφαλής του, καθηγητή Νίκου Ζαχαριά, ο οποίος ενστερνίστηκε την ιδέα και ανέλαβε να την υλοποιήσει, οδήγησαν στη δημιουργία της ομάδας MoCaCu. Αν και ακούγεται σαν εξωτικό πτηνό, πρόκειται για αρχικά που σημαίνουν Mobile

Σ. Αθανασέλης

Care for the Documentation, Characterisation and Conservation of Movable Cultural Heritage Artefacts from Remote Areas in Greece.

Η ιδέα είναι σχετικά απλή: η μονάδα, που θα διαθέτει τον βασικό εξοπλισμό για συλλογή δειγμάτων και ανάλυση υλικών και χρωστικών, για συντήρηση και για καταγραφή, θα στελεχώνεται από επιστήμονες της αρχαιομετρίας και της συντή-

ρησης, της ιστορίας και της αρχαιολογίας, ενώ νέοι πτυχιούχοι ή και φοιτητές θα μπορούν να συμμετέχουν στην ομάδα για απόκτηση πρακτικής εμπειρίας. Το πρόγραμμα θα καλύπτει τα έξοδα μετακίνησης και μια στοιχειώδη ημερήσια αποζημίωση στα μέλη της ομάδας και οι φορείς που ενδιαφέρονται για την καταγραφή και τη συντήρηση του υλικού τους θα αναλαμβάνουν τα έξοδα φιλοξενίας και σίτισης της ομάδας για όσο διάστημα διαρκέσει η κάθε αποστολή.

Σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό, το πρόγραμμα έχει ως εξής: ομάδα συντηρητών καταρτίζουν έναν ενδεδειγμένο κατάλογο με τον εξοπλισμό που απαιτείται για τη συντήρηση και τις αναλύσεις έργων τέχνης και αρχαιολογικού υλικού που καταγράφονται λεπτομερώς (κυρίως εικόνες, πίνακες, αντικείμενα από χαρτί, ξύλο ή ύφασμα). Ταυτοχρόνως, με τη συνεργασία της Time Heritage και του ερευνητικού προγράμματος ΔΙΑ.

Το παλιό σχολείο της Αρτεμισίας μετατράπηκε σε εργαστήριο συντήρησης

Κινητή μονάδα μελέτης και συντήρησης μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς

ΠΛΑ.Σ.Ι.Σ. (Διαχειριστικά Πλάνα Σημείων Ιστορικής Σημασίας) καταρτίζεται ένα μοντέλο βάσης δεδομένων συμβατής με τα διεθνή πρότυπα και με αυτά του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης. Στη συνέχεια δημιουργείται και σχετική ιστοσελίδα.

Ο φορέας διαχείρισης των αντικειμένων, που εκδηλώνει ενδιαφέρον για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, αναλαμβάνει μόνο τα έξοδα φιλοξενίας της ομάδας των επιστημόνων για όσο διάστημα θα επισκεπτόνται την περιοχή. Τα λοιπά κόστη (υλικοτεχνική υποδομή, μετακινήσεις, εργασία κλπ) καλύπτονται από το πρόγραμμα, τουλάχιστον κατά τα έτη εφαρμογής του (2013-2015).

Οι αποστολές. Η πρώτη περιοχή που ανταποκρίθηκε ήταν ο τέως Δήμος Αλαγονίας, που ανήκει πλέον στον Δήμο Καλαμάτας. Η ορεινή αυτή περιοχή του Δυτικού Ταυγέτου βριθεί ιερών ναών και μονών που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ως προς τη συντήρηση και διατήρηση του υλικού τους. Σε συνεργασία με την αρμόδια Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (26η), η ομάδα του MoCaCu κατάρτισε έναν κατάλογο με αντικείμενα που χρήζουν άμεσης προστασίας και υλοποίησε την πρώτη της αποστολή το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου του 2014.

Η δεύτερη αποστολή, που έχει ήδη δρομολογηθεί, θα υλοποιηθεί στην άλλη άκρη της Ελλάδας, στον ορεινό όγκο των Τζουμέρκων, και συγκεκριμένα στο χωριό Καλαρρύτες του Νομού Ιωαννίνων, άλλοτε σπουδαίο κέντρο αργυροχόας και εμπορίου. Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου και το υλικό της μαρτυρούν τον πάλαι ποτέ κοσμοπολίτικο χαρακτήρα των κατοίκων της μικρής αυτής αετοφωλιάς των Τζουμέρκων, που ποτέ δεν ξεχνούσαν τη γενέτειρά τους, στέλνοντας αφιερώματα από τα επτά σημεία της Γης όπου βρίσκονταν.

Αποτίμηση. Η προσπάθεια που ξεκινάει με το MoCaCu δεν έχει φυσικά σκοπό να υποκαταστήσει το έργο των φορέων του υπουργείου Πολιτισμού. Αντίθετα, στοχεύει στο να παράσχει βοήθεια εκεί όπου το υπουργείο είτε είναι αναρμόδιο ή δεν επαρκεί, καθώς επικεντρώνει τις τιτάνιες προσπάθειές του σε σημαντικότερα μνημεία. Η επιτόπια επέμβαση παρέχει φροντίδα σε έργα τέχνης και αντικείμενα που διαφορετικά δύσκολα θα μεταφέρονταν σε επαγγελματικό εργαστήριο συντήρησης, αφενός λόγω της απόστασης και του κινδύνου ζημίων

και αφετέρου λόγω του υψηλού κόστους που θα απαιτούνται για μια τέτοια ενέργεια. Επίσης στρέφει το βλέμμα της επιστημονικής κοινότητας σε κινητά μνημεία που δεν είναι καν καταγεγραμμένα, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να εντοπιστούν και να ανακτηθούν σε περίπτωση κλοπής.

Επιπλέον, το MoCaCu παρέχει ένα σημαντικό πλεονέκτημα: τα αντικείμενα μελετώνται εντός του αρχαιολογικού αλλά και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντός τους, όχι αποκομμένα από την κοινωνία που τα περιβάλλει καθημερινά, αλλά σε συνάρτηση και διάλογο με αυτήν. Έτσι, εκτός από τις καθαρά «επιστημονικές» πληροφορίες που συλλέγονται και καταγράφονται και που αφορούν την αρχαιολογία, την αρχαιομετρία, την κατάσταση συντήρησης και τις όποιες επεμβάσεις γίνουν από τους συντηρητές της ομάδας, αποτυπώνονται και στοιχεία που αφορούν την τοπική κοινωνία, τη σχέση της με τα μνημεία και την πολιτιστική της κληρονομιά, τους «μύθους» με τους οποίους τα επενδύει, τις παραδόσεις και την τοπική ιστορία. Επιχειρείται δηλαδή μια σχετικά «ρηξικέλευθη» προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, που έχει τη δυναμική να επαναπροσδιορίσει τις σχέσεις των τοπικών κοινωνιών με τα πολιτισμικά τους μνημεία, ενώ παράλληλα θα τους διδάσκει πώς να τα προστατεύουν και να τα αναδεικνύουν.

Το άρθρο αυτό στηρίχτηκε σε σχετικό άρθρο της Αφροδίτης Καμάρα, διευθύνουσας συμβούλου της Time Heritage, που δημοσιεύθηκε στο ΒΗmagazine την Κυριακή 16 Νοεμβρίου 2014. Ο στόχος του είναι η δημοσιοποίηση της ύπαρξης αυτής της κινητής μονάδας μελέτης και συντήρησης μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς, με σκοπό την εκδήλωση ενδιαφέροντος από φορείς που βρίσκονται σε απομακρυσμένες ή δυσπρόσιτες περιοχές, όπως είναι το Ζαγόρι, και που ενώ δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να συντηρήσουν το πολύτιμο υλικό τους μπορούν να προσφέρουν τους μύθους στο συνεργείο συντήρησης που θα τους επισκεφθεί για να παράσχει δωρεάν τις υπηρεσίες του.

Στις δύσκολες εποχές που περνάει η χώρα μας τέτοιες πρωτοβουλίες ίσως είναι μια ουσιαστική διέξοδος στην κατεύθυνση της διάσωσης, ανάδειξης και προβολής της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

Στην «Απειρο Χώρα» των Κάτω Πεδινών

Ελένης Οικονομίδου-Δούβλη

Στο Ζαγόρι στα Κάτω Πεδινά άνοιξε και άρχισε τη λειτουργία του ένας ιδιαίτερος ξενώνας. Πρόκειται για τον ξενώνα «Απειρος Χώρα» του κ. Γιώργου Κοντούρη.

Ένα από τα παλαιότερα και ωραιότερα αρχοντικά του Ζαγορίου το σπίτι του Κοντούρη. Ένα αρχοντικό του 16ου αιώνα ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, μάρτυρας του πλούτου της οικογένειας. Στη μέση του χωριού, δίπλα στην πλατεία, αλλά και το παλιό Σχολείο, δέσποζε μια ζωή, με τα 26 παράθυρα. Ο χρόνος δεν το σεβάστηκε κι άφησε έντονα τα σημάδια του, παρά τις συντηρή-

για απαιτητικούς επισκέπτες και αυστηρούς κριτές. Η οικοδόσποινα σεβάστηκε ακόμη και το χρώμα το γκριζογάλαζο που είχε το παλιό εικόνισμα του σπιτιού στην ίδια θέση, καθώς και στις πόρτες απ' τα εντοιχισμένα ντουλαπία, όπως άφησαν τ' αποτυπώματα των χεριών τους οι πρόγονοί τους.

Σ' ένα παρθένο ακόμη από την λαίλαπα της ανάπτυξης χωριό, με φιλόξενους λιγοστούς κατοίκους κι ανοιχτόκαρδο παραδοσιακό καφενείο σας περιμένει...

Ένα αρχοντικό καταφύγιο επτά δωματίων και μιας σουίτας είναι έτοιμο να σας

Η εξωτερική επιβλητική άποψη του αρχοντικού Κοντούρη που λειτουργεί πλέον ως ξενώνας.

σεις του 1861 και του 1898. Αυτός ήταν ο λόγος που ανάγκασε τον ιδιοκτήτη του να το μετατρέψει σε ξενώνα.

Αλλά τι ξενώνα!... Εξωτερικά ένα επιβλητικό γνήσιο Ζαγορίσιο αρχοντικό οικοδόμημα, που επιβάλλεται με τον όγκο του, την λιτή αρχοντιά του, την αυστηρότητα του καλλιτέχνη μάστορα, το μεράκι του νοικοκύρη, τ' αμέτρητα παραθύρια!

Και μέσα απανωτές οι εκπλήξεις και τα θαυμαστικά! Η κ. Αθηνά Κοντούρη διακοσμήτρια μια ζωή στην Αθήνα, ακολούθησε το σύζυγό της στο Ζαγόρι κι ανέλαβε να μεταμορφώσει το παλιό μοναδικό αρχοντικό σε μοναδικό ξενώνα. Με απόλυτο σεβασμό στους χώρους, δημιούργησε έναν ξενώνα ιδιαίτερης αισθητικής,

καλοδεχτεί για τις χριστουγεννιάτικες γιορτές.

Στον ξενώνα ιώθεις τριγύρω τους πρόγονους να σε υποδέχονται ευγενικοί, καλοντυμένοι και γραβατωμένοι.

Σε υποβάλλει ο χώρος, το χρώμα, η λεπτομέρεια, η μελετημένη, οι ευρηματικές κατασκευές και οι εκπλήξεις που διαδέχονται η μια την άλλη!...

Κυρίαρχη η εγνοία των νοικοκυριών.

Να περάσεις καλά, να ευχαριστηθείς και να ξανάρθεις σαν παλιός γνώριμος, σα φίλος, στο Ζαγόρι της καρδιάς μας.

Θερμά συγχαρητήρια στο ζεύγος Κοντούρη, τους νοικοκύρηδες, κι όλες οι ευχές μου στον πατριάρχη της οικογένειάς κ. Ξενοφώντα Κοντούρη.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΝΕ.Τ. ROUTES ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

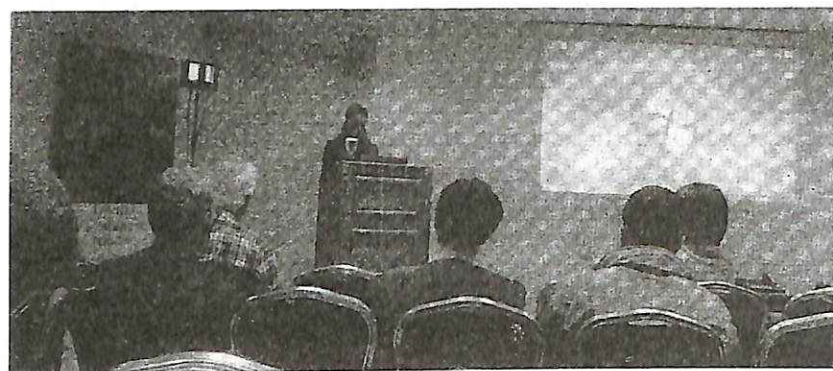
Οκτώ διαδρομές, δύο χώρες

Ο ΒΟΪΔΟΜΑΤΗΣ, η χαράδρα του Βίκου, η αρχιτεκτονική στην Κόνιτσα, το φαράγγι του Κουβαρά στο Πωγώνι, οι βράχοι του Παπίγκου στην Ελλάδα, οι επαρχίες Πωγωνίου, Λουντζερίας και Πέτρανης στην Αλβανία: Οκτώ φυσικές και πολιτισμικές διαδρομές που διεκδικούν ένα μερίδιο της τουριστικής αγοράς. Οι βάσεις για αυτό το διασυννοριακό θεματικό δίκτυο διαδρομών μπήκαν μέσω του προγράμματος με το ακρωνύμιο Νε.Τ. Routes που χρηματοδοτείται από το Interreg «Ελλάδα-Αλβανία 2007-2013» με το ποσό των 450.000 ευρώ.

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΒΑΡΒΑΡΑ ΑΓΓΕΛΗ

Στην υλοποίηση του προγράμματος συμμετείχαν από την Ελλάδα η αναπτυξιακή εταιρεία «Ηπειρος» (συντονιστής εταίρος), η Περιφέρεια Ηπείρου και ο δήμος Ζαγορίου και από την Αλβανία η Περιφέρεια Αργυροκάστρου και ο δήμος Rogon. Το έργο, τα αποτελέσματα του οποίου παρουσιάστηκαν χτες σε ειδική ημερίδα στο ξενοδοχείο Du Lac, αφήνει πίσω του δύο κέντρα ενημέρωσης –ένα σε κάθε πλευρά, ένα κοινό φυλλάδιο και οδηγό για την περιοχή. Κατά τη διάρκεια της υλοποίησής του οι εταίροι του προγράμματος συμμετείχαν σε εκθέσεις αλλά και σε άλλες δράσεις για να κάνουν γνωστό αυτό το θεματικό δίκτυο.

Τόσο η περιφερειάρχης Αργυροκάστρου Ζαμίρα Ράμι όσο και ο δήμαρχος Ζαγορίου Βασίλης Σπύρου μίλησαν με τα καλύτερα λόγια για το

συγκεκριμένο έργο. «Το έργο πέτυχε τον σκοπό του. Ο εναλλακτικός τουρισμός ταιριάζει στον τόπο μας. Ιδίως σε μια εποχή που ο εσωτερικός τουρισμός έχει μειωθεί» ανέφερε ο κ. Σπύρου. Σημειωτέον ότι στο Μεγάλο Πάπιγκο του δήμου Ζαγορίου έχει δημιουργηθεί κέντρο ενημέρωσης για το θεματικό δίκτυο. Η Ράμι εξέφρασε την ελπίδα να γίνουν γνωστές οι οκτώ διαδρομές, ενώ ευχήθηκε στο μέλλον «οι συνεργασίες με την ελληνική πλευρά να είναι αυτού του επιπέδου». Τοποθέτηση έκανε και ο πρώην δήμαρχος Ζαγορίου Γαβριήλ Παπαναστασίου, ο οποίος κατέθεσε την δική του εμπειρία. «Στο παρελθόν πολ-

λά προγράμματα δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα. Δεν συμβαίνει το ίδιο με το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Οι άνθρωποι που ασχολούνται με τον τουρισμό, λένε ότι τέτοιου είδους προγράμματα πρέπει να επαναληφθούν» τόνισε.

Την προσοχή των λιγοστών παριστάμενων τράβηξε η τοποθέτηση του Μιχάλη Τσουκιά, προέδρου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων Υπαίθριων Δραστηριοτήτων, ο οποίος μεταξύ άλλων ανέφερε ότι σε επιχειρηματικό επίπεδο ο όρος «εναλλακτικός τουρισμός είναι αδόκιμος» σε σχέση με τις υπαίθριες δραστηριότητες. Κι αυτό επειδή,

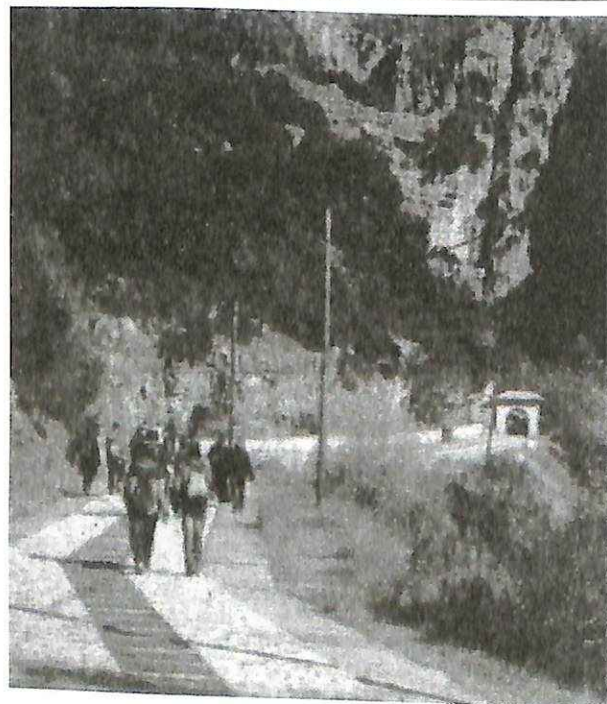
όπως είπε, «ο τουρισμός υπαίθριων δραστηριοτήτων μπορεί να είναι μαζικός», δίνοντας ως χαρακτηριστικό παράδειγμα το φαράγγι της Σαμαριάς, όπου χιλιάδες επισκέπτες το επισκέπτονται σε εβδομαδιαία βάση. Στην τοποθέτησή του, ιδιαίτερη έμφαση έδωσε στην ανάγκη οι τοπικές κοινωνίες να αγκαλιάζουν τα έργα που γίνονται στην περιοχή τους. Σε αυτό το σημείο μίλησε για τη μη συντήρηση υποδομών μετά τη λήξη ενός ευρωπαϊκού προγράμματος: Ενημερωτικές πινακίδες που ξεθωιάζουν και μονοπάτια που δεν καθαρίζονται. «Κάθε χρόνο εδώ και 30 χρόνια το Πανεπιστήμιο του Πειραιά κάνει έρευνα για τον δείκτη ικανοποίησης των τουριστών. Οι τουρίστες είναι ικανοποιημένοι από τη συμπεριφορά των ανθρώπων, όχι όμως από τη σήμανση» τόνισε, και πρόσθεσε χαρακτηριστικά ότι στο ΚΤΕΛ Αθηνών στον Κηφισό υπάρχουν πινακίδες μόνο στα ελληνικά.

Το γεωπάρκο Βίκου-Αώου

ΒΑΣΙΚΟΣ πυρήνας των διαδρομών του δικτύου Νε.Τ. Routes είναι το γεωπάρκο Βίκου-Αώου το οποίο εντάχθηκε πριν από λίγα χρόνια στο παγκόσμιο δίκτυο γεωπάρκων της Unesco. Με τον τρόπο αυτόν αναγνωρίστηκε η υψηλή γεωλογική ποικιλομορφία του πάρκου αλλά και η εξαιρετική ποικιλία φυσικών οικοτόπων. Ωστόσο, ο δήμος Ζαγορίου έχει να κάνει πολύ δρόμο ακόμη μέχρι το γεωπάρκο Βίκου-Αώου να κατακτήσει τη θέση που του πρέπει.

Όπως είπε και χτες ο δήμαρχος Ζαγορίου Βασίλης Σπύρου, «βρισκόμαστε σε μια μεταβατική περίοδο για να γίνουμε πλήρη και τακτικά μέλη του δικτύου γεωπάρκων της Unesco». Επεσήμανε δε ότι πρέπει να λυθούν θέματα όπως η χρηματοδότηση του γεωπάρκου και η δημιουργία ενός φορέα διαχείρισης. Μέσω του προγράμματος Ν.ε. Τ. Routes, εκπονήθηκε ένας ξεχωριστός οδηγός για το γεωπάρκο Βίκου-Αώου.

(«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ 23-10-14»)

Μήνες από τη γέφυρα Αρίστης Παπίγκου και λίγο παραπάνω και κατηφορίζοντας από το Γράβο στην πέτρινη μονότοξη γέφυρα της Κλειδωνιάς.

Αντίστροφα γυρίζει η μνημονική ταινία και ξετυλίγεται γυρίζοντας πολλά χρόνια πίσω. Πίσω, τότε που τη διαδρομή αυτή απολάμβαναν λιγοστοί Αριστινοί, Αγιο-Μηνιώτες και αραιά Παπιγκιώτες και Βετσικιώτες. Οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, για ψάρεμα στα κρυστάλλινα καθάρια νερά του Βοΐδομάτη. Λαχταριστές πέστροφες. Άλλες να σταλίζουν στις ρίζες των πλατανιών και των ιτιών, άλλες να ανεβοκατεβαίνουν στο νερό ν' αρπάξουν έντομα και άλλες ανάλογα με την εποχή να ντριβίζουν στα ρηχά νερά του ποταμιού ρίχνοντας το γάλα και τα αυγά τους. Κοπαδιαστά τα συρτάρια ανέβαιναν από τη θάλασσα να ρίξουν κοντά στις πηγές να ρίξουν τ' αυγά τους. Μοιάζανε με μικρά κεφαλάκια, αλλά με πολλά αγκάθια. Πολύ αθώα και απονήρευτα και τα δύο τελευταία είναι που τα αποδεκάτιζαν όταν έπεφτε ο πεζόβολος ή η δυναμίτιδα, αντί να σκορπίζουν μαζευτόταν. Νοστιμότατα μικρά χέλια, σαν τα ζαμπόχελια, που υπήρχαν στα μπακάλικά, σε μικρά τσουβάλια, πασπαλισμένα με αστούμπιστο αλάτι.

Καλλικέλαδα αηδόνια, αθώρητα στην πυκνή βλάστηση να σκορπούν υπέροχη μελωδία τις πρωινές ανοιξιάτικες μέρες. Κοτσύφια και ψαροφάγοι να παραβγαίνουν στο πέταγμα. Αγριόπαπιες και αγριόχηνες τις παγωμένες χειμωνιάτικες μέρες, αλλά και μπεκάτσες στις όχτες του.

Στα βαθίσκιωτα πλατάνια κάτω απ' το μοναστήρι της Σπηλιώτισσας στάλιζαν και ξεδίψαγαν τα γιδοπρόβατα της Αρίστης και του Αγίου Μηνά το καλοκαίρι. Στο ποτάμι μας, την ίδια εποχή οι γυναίκες έπλεναν τα πουκάμια το μαλλί, για να φύγει η σαριά. Εδώ πλένονταν τα χοντρά ρούχα και κλινισκεπάσματα και εδώ όταν το φθινόπωρο ήταν άβρεχο και τα νερά λιγοστά στο χωριό, θα στήνο-

Ο Βοΐδομάτης τότε και τώρα

νταν τα ρακοκάζανα για να βγει το τσίπουρο.

Ψαράδες με το καμάκι και το γυαλί θα ψάχνουν στις ρίζες από τις ιτιές και τα πλατάνια να πετύχουν τις πέστροφες, αλλά και χαράματα, όταν οι νύχτες ήταν ασέληνες θα ρίχνουν το ψαροβότανο και άλλα, όταν το ποτάμι ήταν κατεβαμένο και θολό θα πεζοβολούν.

Ταχιά-ταχιά τα αλογομούλα-

ει τα νερά του κατηφορίζοντας απ' τη γέφυρα Αρίστης Παπίγκου, γλείφει τα βράχια της Σπηλιώτισσας, περνάει κοντά στο ερειπωμένο μοναστήρι των Αγίων Αναργύρων, φτάνει στο γεφύρι της Κλειδωνιάς, καβαλάει το φράγμα (που έγινε για να ποτίζει τα χωράφια του Αγίου Μηνά και του Βασιλικού) και συνεχίζει το δρόμο του για να σμίξει με τον Αώο.

Πηγές Βοΐδομάτη

ρα ανέβαιναν προς το μοναστήρι της Σπηλιώτισσας και προπερνώντας το κατηφορίζαν έμεινε αναλλοίωτο και το οικοσύστημα έμεινε αέριο.

Τώρα τη διαδρομή τη διασχίζουν λίγοι από την ξηρά και περισσότεροι με μηχανικά μέσα πάνω στο ποτάμι.

Οι πέστροφες ψάχνουν να βρουν καταφύγιο, να βρουν τροφή, να ντρίβουν. Πού όμως; Τα πουλιά που φώλιαζαν στις όχτες χάθηκαν. Το νερό πια δεν πίνεται, έχει μολυνθεί. Οι βιολογικοί καθαρισμοί, άλλοι μισοτελειωμένοι και άλλοι ακόμη απρογραμμάτιστοι, πού θα καταλήξουν; Σήμερα όλα τα λύματα των όμορων προς το ποτάμι κοινοτήτων, στο Βοΐδομάτη καταλήγουν.

Με τα πρωτοβρόχια, μετά την κατεβασιά του ποταμιού στις ιτιές και στα πλατάνια κρέμονται πλαστικές σακούλες, αμέτρητα γιδοπρόβατα.

Όπως και τότε, έτσι και τώρα, ο Βοΐδομάτης αργοκυλά-

Εξακόσια και παραπάνω χρόνια, η πανίδα και η χλωρίδα δεν αλλοιώθηκε, το περιβάλλον έμεινε αναλλοίωτο και το οικοσύστημα έμεινε αέριο.

Τώρα τη διαδρομή τη διασχίζουν λίγοι από την ξηρά και περισσότεροι με μηχανικά μέσα πάνω στο ποτάμι.

Οι πέστροφες ψάχνουν να βρουν καταφύγιο, να βρουν τροφή, να ντρίβουν. Πού όμως; Τα πουλιά που φώλιαζαν στις όχτες χάθηκαν. Το νερό πια δεν πίνεται, έχει μολυνθεί.

Οι βιολογικοί καθαρισμοί, άλλοι μισοτελειωμένοι και άλλοι ακόμη απρογραμμάτιστοι, πού θα καταλήξουν; Σήμερα όλα τα λύματα των όμορων προς το ποτάμι κοινοτήτων, στο Βοΐδομάτη καταλήγουν.

Με τα πρωτοβρόχια, μετά την κατεβασιά του ποταμιού στις ιτιές και στα πλατάνια κρέμονται πλαστικές σακούλες, αμέτρητα γιδοπρόβατα.

Όπως και τότε, έτσι και τώρα, ο Βοΐδομάτης αργοκυλά-

κάποιος να φανταστεί.

Απαγορεύεται το ψάρεμα για όλους. Τώρα όμως ψαρεύουν λίγοι, με στολές δύτη, με ηλεκτρόδια, με χλωρίνες και δεν ξέρω με τι άλλα μέσα.

Το φράγμα στη γέφυρα της Κλειδωνιάς, όπως κατασκευάστηκε, εμποδίζει τα συρτάρια και τις πέστροφες, ν' ανέβουν να γεννήσουν στις πηγές.

Τα ψάρια λιγόστεψαν και λιγοστεύουν. Πρώτα απ' τη γέφυρα του Παπίγκου βλέπαμε πολλά ψάρια στην οβίρα και στα

ρηχά. Τώρα κοιτάξεις και δε βλέπεις κανένα. Τότε που οι κάτοικοι των γύρω χωριών ψαρεύανε με νόμιμα και παράνομα μέσα, το ποτάμι ήταν γεμάτο ψάρια. Τα χωράφια απ' τη μεριά του Παπίγκου που ήταν λίγα, αλλά και του Αγίου Μηνά από την άλλη πλευρά, πολύ περισσότερα είναι χέρσα.

Το νερόμυλο του μοναστηριού τον πήρε το ποτάμι. Μόνο εμείς οι μεγαλύτεροι θυμόμαστε πού ήταν.

Γι' αυτή την κατάσταση της χλωρίδας και της πανίδας του Βοΐδομάτη, αλλά και της ευρύτερης περιοχής διερωτώμαι. Τι έκανε μέχρι σήμερα ή τι πρόκειται να κάνει ο φορέας του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου;

Αναρωτιέμαι επίσης αν ο Δήμος Ζαγορίου είναι γνώστης της καταστάσεως αυτής και μέχρι πού σημείο φτάνουν οι αρμοδιότητές του.

Γεώργιος Ζαχάρης

Με κάθε επισημότητα έγιναν τα εγκαίνια του ΠΑΛΑΣΕ στα Άνω Πεδινά

Ο πρώτος σταθμός έρευνας στην περιοχή της Μεσογείου είναι πια επίσημα στο Ζαγόρι.

Ο Πανεπιστημιακός Λαμπριάδης Σταθμός Έρευνας (ΠΑΛΑΣΕ) εγκαινιάστηκε στα Άνω Πεδινά.

Πρόκειται για ένα σταθμό που θα στεγάζει τις έρευνές του αλλά και τους φοιτητές του, Έλληνες και ξένους, στις κλειστές πλέον εγκαταστάσεις της Λαμπριάδης Οικοκυρικής Σχολής.

Ο νέος Πρύτανης κ. Γ. Καψάλης άρχισε τη θητεία του με τα εγκαίνια ενός πρωτοποριακού σταθμού, σε μια περιοχή ιδιαίτερου φυσικού και πολιτιστικού κάλλους το Ζαγόρι.

2) Γνωστά τα Ζαγοροχώρια για το απaráμιλλο φυσικό περιβάλλον όσο για τον μοναδικό Ζαγορίσιο πολιτισμό που ανέπτυξαν χάρις στα Προνόμια των Τούρκων, την θαυμαστή αυτοδιοίκηση, καθώς και τον ξενιτεμό των Ζαγορίσιων (ευχή και κατάρα) που έφερε ανάπτυξη και πολιτιστική άνθηση στον τόπο.

Βέβαια σ' αυτό συνετέλεσε η μοναδική ευποιία των Ηπειρωτών και ιδιαίτερα των Ζαγορίσιων και ο πόνος για την ποθητή Ιθάκη τους.

Αυτή η υψηλή έννοια της ευεργεσίας ανδρών και γυναικών στόλισε τα 46 χωριά με ξακουστά, γεφύρια, μοναστήρια κι εκκλησιές αλλά και σχολεία κι εκκλησιές αλλά και σχολεία κι εκκλησιές που προκαλούν το θαυμασμό καθώς τα γράμματα, η μόρφωση ήταν ο βαθύς πόθος τους. Και τα πλούτισαν με βιβλιοθήκες με σπάνιες εκδόσεις και ονειρεύονταν και Πανεπιστήμιο ακόμη να κάνουν στο Ζαγόρι. Κι αν εκείνο το μακρινό όνειρο που το σταμάτησε η επανάσταση του 1821 δεν υλοποιήθηκε τότε, δεν έπαψε ποτέ να αποτελεί πόθο κι όραμα, η αξιοποίηση των ρημαγμένων αρχοντικών σχολείων του Ζαγορίου, που μόνο θλίψη προκαλούν σήμερα.

σχολή στάθηκε τυχερή έργο ευποιίας η Σχολή, των Ευεργετών Ιωάννη και Ελένης Λαμπριάδη ύστερα από δικαστικές περιπέτειες και με την καθοριστική συμβολή του τότε Μητροπολίτη Σπυρίδωνος, του πρωτεργάτη ευπατρίδη Πανωσουδενιώτη Ν. Γεωργιάδη, του βουλευτού Κ. Κατσαδήμα και τη σωρεία των ευεργετών του χωριού.

Η Σχολή λειτούργησε από το 1934. Διέκοψε την εποχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και λειτούργησε στο νέο κτίριο ως το 2007 που ανέστειλε τη λειτουργία της λόγω ελλείψεως μαθητριών.

Σ' όλο αυτό το χρονικό διάστημα μόρφωσε και εφοδίασε με άριστη επαγγελματική κατάρτιση σχεδόν 1000 νέες, οι οποίες τελείωσαν οικοκυρικές σχολές. Όμως η σχολή έκλεισε οριστικά κι ο κίνδυνος ερήμωσης ήταν ορατός.

Ο φόβος αυτός έκανε την Διαχειριστική Επιτροπή ύστερα από μεγάλο προβληματισμό για την τύχη της, να αποφασίσει να υπογράψει το Πρωτόκολλο συνεργασίας της Σχολής με το Παν/μιο Ιωαννίνων (2012).

Στο διάστημα αυτό φιλοξενήθηκαν στις εγκαταστάσεις της «θερινά και χειμερινά σχολεία» του Πανεπιστημίου, σεμινάρια, ημερίδες, συνέδρια.

Τέλος έφθασε η πολυπόθητη μέρα των εγκαινίων του πρωτοποριακού σταθμού ΠΑΛΑΣΕ.

Ευτυχής συγκυρία. Γιατί έλαχε η μοίρα σ' έναν Ηπειρωτή Πρύτανη, γνώστη και ευαίσθητο θαυμαστή του Ζαγορίσιου πολιτισμού τον κ. Γ. Καψάλη να υλοποιήσει το όνειρο της εγκατάστασης Πανεπιστημιακού σταθμού στα Άνω Πεδινά, στο Ζαγόρι, στην Πατρίδα του Μεγάλου Νεοφύτου Δούκα και του Ιατροφιλόσοφου και Ιστορικού Ιωάννου Λαμπριάδη (Πηγή κάθε Ηπειρωτικής Έρευνας) και 127 άλλων μικρών και μεγάλων ευεργετών μέχρι σήμερα.

Μετά την θεία Λειτουργία

στο μοναστήρι της Ευαγγελίστριας στην οποία χοροστάτησε ο Αρχιμανδρίτης κ. Τραϊκάκης, όλοι κατευθύνθηκαν προς τη Σχολή που έλαμπε λες, εκτός από καθαριότητα κι από χαρά. Κι ήταν όλοι εκεί.

Ο πρύτανης, ο κ. Δούβλης εκπρόσωπος της Σχολής, ο κ. Τραϊκάκης εκ μέρους του Μητροπολίτη μας έκοψαν την κορδέλα των εγκαινίων. Όλοι πέρασαν στην μεγάλη αίθουσα,

Ελένης Οικονομίδου - Δούβλη

άλλοτε ταπητουργείο. Την εκδήλωση χαιρέτισε ο εκπρόσωπος του Μητροπολίτη μας ευχόμενος ευόδωση των στόχων του Σταθμού.

Στη συνέχεια ο πρύτανης κ. Γ. Καψάλης αναφέρθηκε στους στόχους που έχει το πανεπιστήμιο για τον συγκεκριμένο σταθμό, τονίζοντας τη χαρά του για την αξιοποίηση της Σχολής στο Ζαγόρι απ' όλα τα τμήματα του Πανεπιστημίου και για ποικίλες δραστηριότητες. Επεσήμανε επίσης την άριστη συνεργασία με το Δήμο Ζαγορίου, την κοινότητα όσο και το ΔΣ της Λαμπριάδης Σχολής.

Η κ. **Μαργαρίτα Τζαφλίδου**, Κοσμήτωρ της Σχολής Επιστημών Υγείας τόνισε τη σημασία του εγχειρήματος που θα φέρει Έλληνες και ξένους ερευνητές συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της περιοχής.

Η Πρόεδρος του Τμήματος Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών κ. **Θεώνη Τράγκα** υποσχέθηκε ότι θα αναληφθούν όλες οι πρωτοβουλίες για την επιτυχία του σταθμού.

Ο δήμαρχος Ζαγορίου κ. **Σπύρου** διαβεβαίωσε ότι θα συνεχίσει να υποστηρίζει με κάθε τρόπο την προσπάθεια. Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο καθηγητής **Τζων Χάλεϋ**, Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του σταθμού με θέμα: **Ένας σταθμός έρευνας στο Ζαγόρι. Γιατί;** Τόνισε ότι είναι ένας

πρωτοποριακός σταθμός και υπάρχουν πολλές δυνατότητες συνεργασίες με ανάλογα κέντρα της Ευρώπης και Αμερικής.

Στάθηκε ιδιαίτερα στη θέση του σταθμού στα Άνω Πεδινά, πολύ κοντά στη Χαράδρα του Βίκου, στην Βιοποικιλότητα της περιοχής με την πλούσια χλωρίδα και πανίδα, αλλά και το πολιτισμικό υπόβαθρό της καθώς και το όραμά του για το μέλλον του σταθμού. Στη συνέχεια οι παρευρισκόμενοι περιηγήθηκαν στους χώρους της Σχολής για να καταλήξουν στην τραπεζαρία όπου τους περίμενε πλούσιος μπουφές με Ζαγορίσιες πίτες, φαγητά και τα παραδοσιακά «μπόλια» (πολυσπόρια), όπως συνηθίζεται στο Ζαγόρι τ' Αντρείος, του Αγ. Ανδρέα.

Παραβρέθηκαν καθηγητές του Πανεπιστημίου η κ. Μπάδα, ο κ. Θυβρωνίτης, ο κ. Νικολόπουλος κι οι συνεργάτες τους, ο πρώην Δήμαρχος κ. Παπαναστασίου, ο Πρόεδρος της ΙΛΕΖ κ. Β. Τζιόβας και τα μέλη της, ο Γ. Γραμματέας του συνδέσμου συνταξιούχων δασκάλων κ. Τσιόγκας, ο Ζαγορίσιος γιατρός της Σχολής κ. Τσιμόπουλος, η Γ. Γραμματέας του Συνδέσμου Ζαγορίσιων Ελένη Δούβλη, εκπαιδευτικοί, ο αντιδήμαρχος κ. Κολόκας, δημοτικοί σύμβουλοι, φοιτητές και πολλοί φίλοι. Ξεχωριστή παρουσία η κ. Χάλεϋ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, υπεύθυνη του Natura 2000.

Καθοριστική η βοήθεια και συμβολή των Δημοσίων Σχέσεων του Πανεπιστημίου μας και του συλλόγου Πανωσουδενιωτών.

Ήταν μια μεγάλη ημέρα για τα Άνω Πεδινά, μια μεγάλη μέρα για το Ζαγόρι. Ας αναπαύονται ήσυχoi οι ευεργέτες που θυσίασαν τις χαρές της ζωής «για να κάνουν ένα καλό στον τόπο τους».

«Ευτυχής ο καταλείπων μνήμην ακήρατον» (Ι. Λαμπριάδης).

Με απόφαση του Κ. Τασούλα

Συντηρείται ιστορικό και θρησκευτικό κειμήλιο των Κάτω Πεδινών

Ένα ιστορικό και θρησκευτικό κειμήλιο της Ηπείρου, το ξυλόγλυπτο τέμπλο, καθώς και οι τοιχογραφίες του Ιερού Ναού Ταξιαρχών Κάτω Πεδινών του δήμου Ζαγορίου, πρόκειται να συντηρηθούν έπειτα από έγκριση της μελέτης συντήρησης και αποκατάστασης, μετά από σχετική απόφαση την οποία υπέγραψε ο Γιαννιώτης Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού Κώστας Τασούλας, λαμβάνοντας υπ' όψιν του και την ομόφωνη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου.

Κτισμένος στην είσοδο του χωριού των Κάτω Πεδινών, ο Ιερός Ναός Ταξιαρχών είναι κηρυγμένο μνημείο. Σύμφωνα με εγχάρκτη επιγραφή χτίστηκε το 1612. Το τέμπλο χρονολογείται στα τέλη του 18ου αιώνα και ακολουθεί την τριμερή διάρθρωση των μεταβυζαντινών ξυλόγλυπτων τέμπλων. Είναι επιχρυσωμένο, φέρει γραπτή διακόσμηση και η τεχνική του χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλό ανάγλυφο. Τα θωράκια απουσιάζουν και έχει προστεθεί νεότερο ξύλινο σανίδωμα.

Οι εργασίες συντήρησης που προβλέπει η σχετική μελέτη, την οποία ενέκρινε ο κ. Τασούλας, αφορούν σε: Αποκατάσταση της στήριξης του τέμπλου. Αφαίρεση των προσθέτων στοιχείων στο πίσω μέρος. Καθαρισμό των ρυτίδων, της σκόνης και της αιθάλης. Στερέωση της επιχρυσωμένης, ζωγραφικής και χρωματικής επιφάνειας. Καθαρισμό της μπροστινής όψης, αισθητική αποκατάσταση κ.α.

Εξάλλου, για τη συντήρηση των τοιχογραφιών, που έχει φιλοτεχνήσει ο Αναστάσιος Καπεσοβίτης το 1749, η ίδια μελέτη προβλέπει: Στερεώσεις υποστρώματος και ζωγραφικής επιφάνειας, καθαρισμό αιθάλης και σκόνης, αφαίρεση νεοτέρων επιχρισμάτων και αισθητική αποκατάσταση.

Κάτω Πεδινά

Αγαθοεργίες

Τον Δεκέμβρη του 2013 συγχάρηκαμε τον αγαπητό μας Κώστα Φωτέσιο, με δαπάνη του οποίου συντάχτηκε μελέτη συντήρησης και αποκατάστασης του τέμπλου και των τοιχογραφιών του Ιερού Ναού Ταξιαρχών Κάτω Πεδινών.

Ο Ναός χτίστηκε το 1612 και αγιογραφήθηκε το 1749 από τον Καπεσοβίτη αγιογράφο Αναστάσιο. Είναι διατηρητέο μνημείο στην ευθύνη της 8ης ΕΒΑ Ιωαννίνων. Είναι κόσμημα για το χωριό, αλλά και για το Ζαγόρι.

Με ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση πληροφορηθήκαμε την έγκριση της μελέτης από τον δικό μας Υπουργό Πολιτισμού κ. Κώστα Τασούλα. Απόλυτα ικανοποιημένος και περριχαρής είναι ο κ. Κώστας Φωτέσιος, τον οποίο συγχαίρουμε και πάλι.

Απομένει ο Υπουργός μας και ο Περιφερειάρχης κ. Αλέξανδρος Καχριμάνης, που δίνει ιδιαίτερη ευαισθησία στα θρησκευτικά μνημεία, να βρουν πιστώσεις και να εντάξουν το έργο σε πρόγραμμα, ώστε σύντομα να ολοκληρωθεί και να λειτουργήσει πανηγυρικά ο Ναός.

«Το Ζαγόρι μας»

Δραστηριότητες Πολιτιστικού Συλλόγου Ασπραγγέλων

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων το φετινό Φθινόπωρο συνέχισε τις καθιερωμένες δράσεις του. Διοργάνωσε την παραδοσιακή απόσταση τσίπουρου στις 15 Νοεμβρίου, πραγματοποίησε εθελοντικές εργασίες καθαριότητας και ενόψει των Χριστουγέννων στόλισε το χωριό μας. Τέλος εξέδωσε ημερολόγια με θέμα «Παραδοσιακός τρόπος ζωής» με φωτογραφίες από παλιές εργασίες, ήθη και έθιμα στους Ασπραγγέλους. Παρακαλούμε τα μέλη και τους φίλους του Συλλόγου για τη στήριξη του έργου μας μέσω της αγοράς ημερολογίων και της πληρωμής της συνδρομής τους. Τα ημερολόγια είναι διαθέσιμα προς πώληση στα καταστήματα του χωριού μας, στο κρεοπωλείο Καρβούνης-Γκόγκος Ανεξαρτησίας 154, στο κατάστημα ορθοπεδικών ειδών Καρβούνης Κωνσταντίνος 28ης Οκτωβρίου 34, στο φαρμακείο Χρήστου Κατσένη Πυρσινέλλα 10. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν, επίσης, να τα παραγγείλουν τηλεφωνικά στο 6944562969 (Ζαμπακόλας Θεόδωρος) και θα τους αποσταλούν ταχυδρομικά.

Υ.Γ.: Ευχαριστούμε πολύ την κ. Βασδέκη Ευγενία για την προσφορά χρηματικού ποσού στο Σύλλογό μας αντί στεφάνου εις μνήμην Χρήστου Ζαμπακόλα.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου

Φωτογραφίες από το παρελθόν

Πριν από εβδομήντα πέντε (75) χρόνια στο Μονοδένδρι, μπροστά στην είσοδο του Δημοτικού Σχολείου, ο δάσκαλος με τους μαθητές του, σε μια αναμνηστική φωτογραφία. Χρόνια, που τα χωριά μας, έσφυζαν από ζωή. Το σχολείο ήταν μονοτάξιο με 45 μαθητές. Ο Δάσκαλος ήταν από τα Κάτω Πεδινά, ο Πέτρος Στούπης, που για αρκετά χρόνια υπηρέτησε στο Χωριό μας αφήνοντας άριστες εντυπώσεις. Υπήρξε μαθητής του.

(Η φωτογραφία από το αρχείο της Μαίρης Δερεμέζη).

Σάββας Θεοδώρου

Σε εκδήλωση για την ημέρα Εθν. Αντίστασης Τιμήθηκαν τα θύματα των ναζί στο Μεσοβούνι Ζαγορίου

Εκδήλωση για την Ημέρα της Εθνικής Αντίστασης διοργάνωσε πρόσφατα ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μεσοβουνίου Ζαγορίου με λειτουργία στην εκκλησία του χωριού για τους μαχητές της Εθνικής Αντίστασης και με επιμνημόσυνη δέηση στο μνημείο των Ηρώων για τα θύματα της ναζιστικής θηριωδίας του Μεσοβουνίου. Στην εκδήλωση παρευρέθηκε και ο Δημοτικός Σύμβουλος Ζαγορίου κ. Βασίλειος Ζαρκάδας.

Πρόσφερε αίμα...

Το Μεσοβούνι Ζαγορίου αν και μικρό χωριό προσέφερε μεγάλες υπηρεσίες στην πατρίδα και αυτό αποδεικνύεται από τη συμμετοχή των 14 κατοίκων του στο μέτωπο της Μικράς Ασίας, τους 36 κατοίκους που έλαβαν μέρος στο έπος του 1940, τους 14 κατοίκους στους οποίους αναγνωρίστηκε η συμμετοχή τους στην Εθνική Αντίσταση, τους 14 που εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς στο Μεσοβούνι, τους τρεις Μεσοβουνιώτες που εκτελέστηκαν στη Σερβία από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής, τους δύο που εκτελέστηκαν από τουρκαλβανούς στη Θεσπρωτία, τον έναν που εκτελέστηκε στο Χαϊδάρι ως πολιτικός κρατούμενος και τους 16 που πέθαναν στο Μεσοβούνι από κακουχίες και στερήσεις λόγω αποκλεισμού στην κατοχή.

Το Μεσοβούνι χαρακτηρίστηκε ως Μαρτυρικό Χωριό με το Π.Δ. 140/29 Ιουλίου 2005.

Ψήφισμα του Δήμου Ζαγορίου για τα Διόδια στο Δροσοχώρι

Το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Ζαγορίου εκφράζει την έντονη διαμαρτυρία του για την αιφνιδιαστική απόφαση των Υπουργών Οικοδομών & Υποδομών σχετικά με την έναρξη λειτουργίας Σταθμού Διοδίων στο Δροσοχώρι επί της Εγνατίας Οδού.

Η απόφαση υπογράφηκε στις 14/1/2014 και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 3086/Β/17-11-2014, παρά τις κατά καιρούς από τους υπεύθυνους δηλώσεις περί του αντιθέτου.

Πρόκειται για μεγάλη αδικία για όσους μετακινούνται προς τα Ιωάννινα, την πρωτεύουσα του Νομού και ιδίως των μόνιμων κατοίκων της Δημοτικής Ενότητας Ανατολικού Ζαγορίου του Δήμου Ζαγορίου.

Στηρίζουμε τον αγώνα όλων των φορέων της Ηπείρου για την ανάκληση της παράλογης αυτής απόφασης ώστε να μην λειτουργήσει ο Σταθμός Διοδίων της Εγνατίας Οδού και να απομακρυνθούν οι εγκαταστάσεις που κατασκευάστηκαν για το σκοπό αυτό στο Δροσοχώρι.

Κινδυνεύουν καλλιέργειες και ζώα...

Αποζημιώσεις για τις ζημιές από αρκούδες ζητά ο Δήμος Ζαγορίου

*Για να εξασφαλιστεί η αρμονική συμβίωσή τους
με τους ντόπιους*

Το περασμένο καλοκαίρι ήταν τα αγριογούρουνα που απασχολούσαν τους κατοίκους των χωριών στο Νομό Ιωαννίνων με τις καταστροφές που προξενούσαν, ιδίως στις καλλιέργειες καλαμποκιού. Αυτό τον χειμώνα σειρά έχουν πάρει οι αρκούδες!

Πλην της περιοχής Μετσόβου, αρκετά είναι τα άγρια ζώα που έχουν εντοπιστεί τελευταία και στον Δήμο Ζαγορίου, τα οποία αναζητώντας τροφή, προξενούν ζημιές σε αγρότες, κτηνοτρόφους ή μελισσοκόμους, οι οποίοι έχουν πλέον να αντιμετωπίσουν κι άλλον ένα κίνδυνο που απειλεί την περιουσία τους. Εξάλλου, πρόσφατα είναι ακόμη τα περιστατικά εισβολής αρκούδων σε κλειστό καφενείο στο χωριό Μανασσή και νωρίτερα σε άλλο καφενείο στο Γυφτόκαμπο Ζαγορίου, όπου τα έκαναν... γυαλιά-καρφιά αναζητώντας τροφή!

Το Δημοτ. Συμβούλιο

Η κατάσταση αυτή οδήγησε το Δημοτικό Συμβούλιο Ζαγορίου να συζητήσει κατά την τελευταία του συνεδρίαση το θέμα των αρκούδων και να ζητήσει την ενεργοποίηση του Νόμου 1650 που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και ορίζει ότι οι ζημιές που προξενούν προστατευόμενα ζώα πρέπει να αποζημιώνονται.

Το Συμβούλιο όρισε τους εκπροσώπους του Δήμου στην Ομάδα Άμεσης Επέμβασης διαχείρισης περιστατικών προσέγγισης – αλληλεπίδρασης αρκούδας στην περιοχή ευθύνης του και αποφάσισε ότι «για την προστασία της αρκούδας αλλά και την αρμονική συμβίωσή τους με τους μόνιμους κατοίκους της ορεινής περιοχής του Ζαγορίου που ανήκει εξολοκλήρου στο Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου και γενικότερα των προστατευόμενων περιοχών, πρέπει να

αποζημιώνεται οποιαδήποτε ζημία που προκαλείται από τις αρκούδες ή άλλα είδη της πανίδας που έχουν χαρακτηριστεί ως προστατευόμενα».

Να δίνονται

αποζημιώσεις

Για το λόγο αυτό το Δημοτ. Συμβούλιο Ζαγορίου ζητά να ενεργοποιηθεί ο Νόμος 1650 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» ΦΕΚ 160/Α' /16-10-1986, ο οποίος σε άρθρο του αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: «Για υλικές ζημιές που προκαλούνται σε γεωργικές, κτηνοτροφικές ή άλλες αγροτικές εκμεταλλεύσεις ή εγκαταστάσεις ή σε αλιευτικά εργαλεία από είδη της άγριας πανίδας που έχουν χαρακτηριστεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20, ως σπάνια ή απειλούμενα με εξαφάνιση, μπορούν να χορηγούνται, με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, αποζημιώσεις, επιδοτήσεις ή άλλες κατά περίπτωση παροχές.

Η εκτίμηση των ζημιών γίνεται από τη αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας και η καταβολή των αποζημιώσεων από το Κεντρικό Ταμείο Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Δασών του ίδιου υπουργείου ή από άλλες πηγές χρηματοδότησης».

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

ΜΑΝΩΛΗΣ Λ. ΔΡΑΓΑΤΙΔΗΣ (1932-2014)

Έφυγε κι ο Μανώλης, ο συνομήλικος πρωτοεξάδερφος, ο πρώτος από τα τέσσερα παιδιά του αδικοσκοτωμένου σαραντάχρονου δασκαλού Λάζαρου Δραγατίδη (αδερφό της μάνας μου), από τους Γερμανούς στην πρώτη τους ανάβαση προς το Ζαγόρι, τον Ιούλιο του 1943.

Ο Μανώλης από τα 15 του χρόνια, σήκωσε στις παιδικές του πλάτες το βαρύ φορτίο της απορραϊσμένης οικογένειας.

Με την μικροχίρα μάνα του έφυγε το 1946 για την Αθήνα, για να μπορέσουν να επιβιώσουν και να μεγαλώσουν τα τρία μικρότερα αδέρφια του. Γίνεται μικροϋπάλληλος στο γνωστό εμπορικό υφασμάτων του Θεοφανόπουλου στην οδό Αιόλου, (νομίζω) και συγχρόνως παρακολουθεί τα μαθήματα σε νυχτερινό Γυμνάσιο. Μεγαλώνοντας κι ενώ δούλευε στου Θεοφανόπουλου, γύρισε την Αθήνα σαν πλασιέ εσωρούχων και συγχρόνως κόβει εισιτήρια στο ταμείο της Λυρικής Σκηνής (εκεί τον βρήκα στο τέλος του 1950 όταν έφευγα για Ιταλία). Στην ηλικία που άλλοι παίζανε αυτός δημιούργησε. Η δεκαετία του '60 τον βρίσκει γνωστό πλέον στον εμπορικό κόσμο των Αθηνών.

Παντρεύεται την Ηπειρωτική καταγωγής Βέρα Στούπη, μια θαυμάσια κοπέλα που τον στήριξε και τον βοήθησε αποτελεσματικά στη ζωή του. Δουλεύτερας, εξυμνος και επικοινωνιακός, έφθασε στις δεκαετίες του '70-'80 αυτοδημιούργητος να αποτελεί μέρος της επιχειρηματικής ελίτ των Αθηνών. Τώρα κατέχει εργοστάσιο συναρμολόγησης Τηλεοράσεων με πολλούς εργαζόμενους σ' αυτό.

Με τον πρόωρο θάνατο όμως της συζύγου του και στη συνέχεια με τον σεισμό της οικονομικής κρίσης που ακόμη συνεχίζεται, ήρθαν τα πάντα κάτω για τον Μανώλη. Ότι δημιούργησε με πολλούς κόπους κατέρρευσε

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

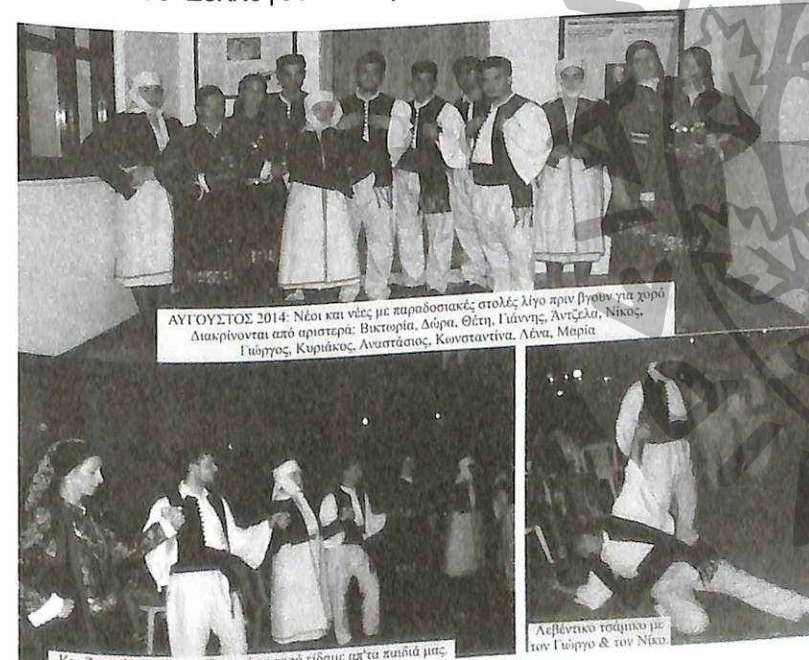
Το πρώτο Ημερολόγιο για το νέο έτος 2015 που έφτασε στα Γραφεία, που έφτασε στα Γραφεία μας, ήταν το καλαίσθητο Ημερολόγιο Τοίχου του Πολιτιστικού Συλλόγου Αδελφότητας ΑΝΩΡΑΒΕΝΙΩΤΩΝ ΠΩΓΩΝΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, το οποίο έκανε δώρο στην ΙΛΕΞ η συνεργάτιδά μας Δέσποινα Γκερλέ-Μπίτσα από τα Άνω Ραβένια.

Κάθε σελίδα του ημερολογίου έχει ωραιότατες φωτογραφίες από τη ζωή του χωριού και τις διάφορες εκδηλώσεις του Πολιτιστικού Συλλόγου. Πανή-

γύρια, συνεστιάσεις, γλέντια σε γάμους και άλλες γιορτές.

Θαυμάστε μια ωραία φωτογραφία, που χορεύουν άνδρες και γυναίκες με τις τοπικές ενδυμασίες την οποία και δημοσιεύουμε.

Δεν απομένει παρά να εκφράσουμε τις θερμές ευχαριστίες στην κα Δέσποινα για την ευγενική της χειρονομία να μας κάνει δώρο το ωραίο ημερολόγιο του Συλλόγου του χωριού της και ευχόμαστε καλό και ευτυχισμένο το νέο έτος 2015. Σ.Θ.

και μαζί του κατέρρευσε κι εκείνος. Κι έφυγε πικραμένος. Αυτή του την πίκρα την γεύτηκα τα τελευταία 2-3 χρόνια με τα τηλεφωνήματά μας.

Καλό ταξίδι ξάδερφε. Αναπαύσου με ήσυχη τη συνείδηση πως την ζωή την πάλεψες παλικαρίσια και στάθηκες πατέρας και προστάτης στην ορφάνια σας.

Β. Τζιόδας

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΞΑΡΧΟΣ

Φέτος έλειπε από τις εκδηλώσεις τιμής και μνήμης των πεσόντων της Γκραμπάλας ο κυρ Θόδωρος Εξάρχος, ο τελευταίος από τους επιζώντες εκείνους ήρωες. Τούσπησε καρτέρι και τον πρόλαβε ο χάρος, αυτό το 23χρονο λιοντάρι του Ελληνοαλβανικού πολέμου. Γεννημένος στην ΙΤΕΑ, παιδί πολύτεκνης οικογένειας, ανέλαβε με το θάνατο του πατέρα σου τη φροντίδα της οικογένειας. Η ζωή σου υπήρξε υποδειγματική καθώς απάραβες ήταν οι αξίες σου Θρησκεία-Πατρίδα-Οικογένεια.

Δεξιός ψάλτης μια ζωή στην εκκλησία, είκοσι χρόνια στρατιώτης, οικογενειάρχης υπόδειγμα.

Για μένα ήσουν μια ζωντανή μαρτυρία της φρίκης του πολέμου του 40, της μάχης της Γκραμπάλας, καθώς μου έκανες την τιμή, να μου διηγηθείς μέσα σε λυγμούς και δάκρυα, εκείνες τις φοβερές όσο και ηρωικές στιγμές, στο σπίτι σου. Τότε που οι σφαίρες σφηνώθηκαν στην χλαίνη σου αλλά και τότε που ξεψύχησε στα χέρια σου 25χρονο παλληκάρι, σκηνή αδέχαστη που σ' έκανε να τρέμεις σύγκορμος. Φέτος μας έλειψες Κυρ Θεόδωρε, λεβεντόγερε με τα γαλάζια μάτια και τη λιονταρία καρδιά.

Σίγουρα θα μας έβλεπες από ψηλά στον Τύμβο ΠΑΡΑΠΟΝΕΜΕΝΟΣ. Γιατί σε ξεχάσαμε! Κανένας δεν σε τίμησε. Γιατί η Πατρίδα τους ξεχνά τους αφανείς ήρωες...

Όμως εγώ, κάθε χρόνο σε νιώθω δίπλα μου και η φωνή σου σπαραχτική ακούγεται στ' αυτιά μου σαν βέλασμα πληγωμένου.

Σ' ευχαριστώ γιατί μου μετέδωσες κάτι απ' τη δική σου παλληκαριά και την αγάπη στην Πατρίδα. Άγιες στιγμές από αγιασμένους από τη φρίκη του πολέμου ήρωες. Αθάνατη η μνήμη σου!

Ελένης Οικονομίδου-Δούβλη

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΤΖΟΥΦΗΣ

Αγαπητέ μας Στέφανε

Σήμερα το Σκαμνέλι πενθεί. Το Ζαγόρι πενθεί. Στερούνται ένα από τα αγαπητά τους παιδιά. Ένα από εκείνα που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σε ταράχια χρόνια. Που δεν τους λύγισαν όμως οι δυσκολίες, που δεν στάθηκαν εμπόδιο στις σπουδές τους, στην πρόοδο, στην επιστημονική και επαγγελματική τους καταξίωση. Χάραξαν το δρόμο τους. Έδωσαν σκληρές μάχες με τη ζωή και τις κέρδισαν. Ένας τέτοιος ήταν φίλος και συμπατριώτης μας, ο Στέφανος που σήμερα συνοδεύουμε στην τελευταία του κατοικία. Μπορεί να έφυγε μικρός από το Σκαμνέλι για να σπουδάσει και στη συνέχεια να εργαστεί. Ποτέ του όμως δεν το έχασε. Ποτέ του, από οποιαδήποτε θέση ή αξίωμα πέρασε δεν έχασε τους συμπατριώτες του. Πάντα είχε έναν καλό λόγο, μια συμβουλή, μια παρότρυνση για να τους βοηθήσει, να τους στηρίξει.

Σε δύσκολες στιγμές, αλλά και όταν χρειαζόνταν να πάρουμε αποφάσεις για σημαντικά θέματα του χωριού, ήταν για μας πρόσωπο αναφοράς. Ήταν φίλος και αδελφός, Πατέρας και καθοδηγητής. Σε όλα αυτά τα χρόνια, η αγαπητή σου Θέκλα, σου στάθηκε συμπαράστατης και συνοδοιπόρος. Μερόπη, Ελεονώρα: Πρέπει να είστε υπερήφανες για τον πατέρα σας. Για όσα σας έμαθε, για όσα σας δίδαξε, αλλά και για το ήθος που τον συνόδευε σε όλη του τη ζωή.

Την ώρα αυτή, που βρισκόμαστε εδώ για το στερνό αντίο, το νοιώθουμε, το αισθανόμαστε, ότι η ψυχή του κινείται μεταξύ Ιωαννίνων, που έζησε και εργάστηκε για πολλά χρόνια και του Σκαμνελίου στο οποίο ήταν δοσμένη η καρδιά του.

Κι αν εδώ, στα Γιάννενα θα είναι ο τόπος τελευταίας κατοικίας του, εκεί στο Ζαγόρι θα φτερουγίζει η ψυχή του. Θα είναι εκεί για να μας συντροφεύει στις δυσκολίες και να ενθαρρύνει όλους τους χωριανούς —όπως έκανες πάντα στη ζωή σου— για να κρατήσουμε όρθιο το Σκαμνέλι μας, το Ζαγόρι μας.

Αγαπημένε μας Στέφανε,

Στο τελευταίο σου ταξίδι σε συνοδεύουν οι προσευχές όλων των χωριανών σου. Μαζί με αυτές και λίγο χώμα, από το αγαπημένο σου Σκαμνέλι, για να σε συντροφεύει, για να κάνει πιο ελαφρύ το χώμα που θα σε σκεπάσει. Αγαπητέ Στέφανε: Καλό ταξίδι. Αιώνια σου η μνήμη.

Γεώργιος Σουκοδέλος

ΓΑΜΟΙ

– Από **Βρυσοχώρι** ο **Θανάσης Δημητράκης** και η **Ελένη Θεοφανίδου** από Φλώρινα παντρεύτηκαν στους Ασπραγγέλους στις 21-11-2014.

– Από **Πάπιγκο** η **Ελευθερία** της Σούλας και του Σπύρου **Τσουμάνη** και ο **Παναγιώτης Λιανός** παντρεύτηκαν στον Άγιο Ισίδωρο Κέρκυρας στις 11-10-2014. Να ζήσουν με υγεία.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

– Από **Ανθρακίτη** ο **Δημήτριος Μάντζιος** και η **Χριστίνα Τασιούλα** απόκτησαν αγοράκι στις 26-9-2014.

– Από **Μονοδένδρι** ο **Βαγγέλης Λαδιάς** και η **Παναγιώτα Κατρή** απόκτησαν πρωτότοκο αγοράκι στις 11-11-14.

– Από **Νεγάδες** ο **Χρήστος Σαχίνης** και η **Κωνσταντίνα Λάμπρου** απόκτησαν πρωτότοκο κοριτσάκι στις 10-10-14.

– Από **Σκαμνέλι** ο **Ηλίας Σουκοθέλος** και η **Σαφαρίκα Ελένη** απόκτησαν κοριτσάκι στις 22-10-2014.

– Από **Φραγκάδες** ο **Βαγγέλης Τούσης** και η **Ελένη Φιλίδη** απόκτησαν πρωτότοκο κοριτσάκι στις 15-10-2014.

Να ζήσουν τα μωράκια με υγεία.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

– **Κυριάκος** είναι το όνομα που έδωσαν στο γιο τους η **Ελευθερία Τσουμάνη** και ο **Παναγιώτης Λιανός** όταν τον βάπτισαν στον Άγιο Ισίδωρο Κέρκυρας, στις 11-10-2014 (Πάπιγκο).

– **Εριφύλλη** ονόμασαν την κόρη τους η **Έλενα** και ο **Γιάννης Αρμένης** που τη βάπτισαν στην Κέρκυρα (Φραγκάδες).

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ**Συγχαρητήρια**

Αισθανόμαστε την ανάγκη να συγχαρούμε θερμά τον κ. **Θωμά Υφαντή**, καθηγητή ψυχιατρικής, επιστημονικό υπεύθυνο ερευνητικής ομάδας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αλλά και τα λοιπά μέλη της επιστημονικής ομάδας στην οποία συμμετείχαν επίσης η κ. Αγγελική Νίνου, ψυχολόγος, η Βασιλική Πάικα, ψυχολόγος, καθώς και καθηγητές ξένων πανεπιστημίων.

Στο Διεθνές Συνέδριο της ACADEMY OF PSYCHOSOMATIC MEDICINE της Αμερικής που συνήλθε στη Φλόριντα των ΗΠΑ απέσπασαν το πρώτο βραβείο καλύτερης αναρτημένης ανακοίνωσης για ασθενείς με χρόνιες σωματικές νόσους.

Συγχαίρουμε επίσης και τον συνεργάτη μας στο περιοδικό «Το Ζαγόρι μας» και φίλο μας κ. **Νίκο Υφαντή** για τις επιστημονικές επιτυχίες του γιου του **Θωμά**.

Με τα συγχαρητήριά μας στον κ. Θωμά Υφαντή και την επιστημονική ομάδα, ευχόμαστε τέτοιες επιτυχίες και μελλοντικά. Το ΔΣ της ΙΛΕΖ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Να ζήσουν τα μωράκια με υγεία και στα στεφάνια τους να χαρούν.

ΘΑΝΑΤΟΙ

– **Άνω Ραβένια**, η 72χρονη **Άννα Καψάλη**, το γένος Αρβανίτη.

– **Βίτσα**, η 84χρονη **Γαλάτεια Στυλίδου** το γένος Βαταβάλη.

– **Βρυσοχώρι**, ο 64χρονος **Λάμπρος Τάτσης** σύζ. Στέλλας Οικονόμου.

– **Δεμάτι**, η 86χρονη **Ελένη Αποστ. Παπατόλη**.

– **Δεμάτι**, η 103χρονη **Πανάγιω Οικονόμου**.

– **Δεμάτι**, ο 54χρονος **Γεώργιος Αγγελής** του Αχιλλέα.

– **Ηλιοχώρι**, η 87χρονη **Μελανία Πολύζου**, το γένος Θεοδώρου.

– **Καβαλλάρη**, η 91χρονη **Βασιλική Παπαμάνου**.

– **Νεγάδες**, η **Ελένη** της Ευφροσύνης και Δημ. **Βουζοπλή**.

– **Νεγάδες**, η 66χρονη **Ελένη Λάκκα**.

– **Πάπιγκο**, η 84χρονη **Αγγελική Κωτοσορίδη-Παπαδοπούλου**.

– **Πέτρα**, η 95χρονη **Σοφία Δημοπούλου** το γένος Τσιατούρα.

– **Σίτσαίνα**, η 92χρονη **Βασιλική Κοντοστεργίου**.

– **Τρίστενο**, ο **Σωτήριος Γατσόμαλλος**.

– **Τσεπέλοδο**, η 78χρονη **Αλεξάνδρα Παντελή**, το γένος Μάντζιου.

– **Φλαμπουράρι**, η **Σοφία Μουτσικοπούλου**.

Για όλους αυτούς και αυτές θερμά συλλυπητήρια Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

– Ορκίστηκε πτυχιούχος η **Βάσια** του Γιάννη **Μπάρκα** και της Μιράντας Τσουμάνη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Οικονομικό Τμήμα) (Άνω Ραβένια).

– Ο **Πέτρος Καττής** της Βάσως και του Νίκου ορκίστηκε πτυχιούχος της Σχολής Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου στην Αθήνα (Αρίστη).

– Η **Έλλη Αθ. Πρίτσου** πτυχιούχος του Τμήματος Δημοσίων Σχέσεων του ΤΕΙ Καστοριάς (Αρίστη).

– Η **Νικολίνα** του Θωμά **Βούρβου** από Τσεπέλοδο και της Μαρίας Κασσαβέτη από Βρυσοχώρι του Τμήματος Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Θερμά Συγχαρητήρια Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ**Συγχαρητήρια****Επαξία διάκριση**

– Η γνωστή ψυχίατρος κ. **Ανδρονίκη - (Αντα) Φωτιάδου** κόρη του Πανωσουδενιώτη νευρολόγου Αθαν. Φωτιάδη και της Ερμηνείας εξελέγη πρόσφατα Πρόεδρος του Περιφερειακού Τμήματος ΕΨΕ ΒΔ Ελλάδος και Δ. Στερεάς, αξίωμα ιδιαίτερα τιμητικό.

Η καταξιωμένη στο χώρο της γιαιτρούς, αλλά και στην κοινωνία των Άνω Πεδινών για την συνεχή προσφορά της, τιμά το χωριό και το Ζαγόρι της ευποιίας. Θερμά αδελφικά συγχαρητήρια! Γιώργος-Ελένη Δούβλη

Θάνατοι

– Έφυγε από τη ζωή πλήρης ημερών η κυρα-**Αγλαΐα Ξάνθου-Στάρα**. Συλλυπητήρια στην οικογένειά της κι ελαφρύ το Πανωσουδενιώτικο χρώμα.

Ελένη Δούβλη

ΑΡΙΣΤΗ**Συλλυπητήρια**

– Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια της **Λευκοθέας Τόζιου** για τον θάνατό της. Θα μας λείψει πολύ.

Οι οικογένειες Χρήστου Ζαρόπουλου Ορέστη Ζαρόπουλου

– Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννενα στις 12 Δεκεμβρίου ο δάσκαλος **Θωμάς Νικολαΐδης**.

Θερμά συλλυπητήρια στη γυναίκα και στα αδέρφια του.

«Το Ζαγόρι μας»

ΒΡΑΔΕΤΟ**Θάνατοι**

– Η δεύτερη κόρη από τα έξι συνολικά τέκνα του Πέτρου και της Αρτεμισίας Μπιζμπέλη από το Βραδέτο Ζαγορίου, γεννημένη το 1928 «έφυγε» από κοντά μας το Σάββατο 7 Δεκεμβρίου και ετάφη στο Κοιμητήριο Χολαργού.

«Όταν τα προβλήματα του σώματος, ταλαιπωρούν την ψυχή του ανθρώπου, ο θάνατος είναι η λύτρωση». Καλό ταξίδι «**Θεϊάκω**» όπως την αποκαλούσα και το χαιρόταν σαν με άκουγε. Στις γειτονιές του παραδείσου θα συναντήσεις και τα μικρότερα αδέρφια σου Μαργαρίτα και Ηλία που «έφυγαν» πριν από σένα, και να τους πεις ότι είμαστε καλά και τους θυμόμαστε. Θερμά συλλυπητήρια στους πιο οικείους της Χρηστογούλας Στέφανος

ΔΙΔΟΦΟ**Συγχαρητήρια**

– Συγχαρητήρια στην ακούραστη Διλοφιτίτσα, **Πιπίτσα Δούνια**, Πρόεδρο του Λυκείου Ιωαννίνων, που εκπροσώπησε με το χορευτικό της τα Γιάννενα στο Μέγαρο Μουσικής. Και σ' άλλα με υγεία.

Γιώργος-Ελένη Δούβλη

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ**Γεννήσεις**

– Η **Έλσα Μιχαήλ** κόρη της Ρέας και εγγονή της Μαίρης Γκράτζιου έγινε μανούλα. Σ' όλη την οικογένεια. Θερμές ευχές.

Ελένη Δούβλη

– Ο ανηψιός μας **Κώστας Τόμος**, μικροβιολόγος και η **Κλαίρη** νομικός απέκτησαν το πρώτο τους παιδάκι.

Νάναι γερή και τυχερή η μπέμπα μας να την καμαρώνουν οι παπούδες, τα ξαδέλφια μας Δημήτρης και Ντίνα Τόμου Γιώργος-Ελένη Δούβλη Μιχάλης Οικονομίδης Θεοχάρης Σούζος

– Στις 23 Νοεμβρίου 2014 η **Έλσα Μιχαήλ** και ο **Κώστας Μούγιος** απέκτησαν το πρώτο τους χαριτωμένο κοριτσάκι. Τους ευχόμαστε ολόψυχα να τους ζήσει. Στους αγαπημένους μας

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

– Θερμά συγχαρητήρια στον γιατρό **Ελευθέριο Ντασένο**, σύζυγο της Χρυσάνθης Ευθυμίου που επάξια πήρε τον τίτλο στην ειδικότητα Ωτορινολαρυγγολόγου.

Καλή σταδιοδρομία και πάντα επιτυχίες. Συγχαρητήρια και στα πεθερικά του Γιάννη και Ρούλα Ευθυμίου.

«Το Ζαγόρι μας»

ΚΑΣΤΑΝΩΝΑΣ**Θάνατοι**

– Στις 30/11/2014 απεβίωσε στα Γιάννενα ο **Αγαμέμνων (Μέμος) Καραγιάννης** σε ηλικία 81 ετών και την επομένη 1-12-2014 έγινε η κηδεία του στο αγιασμένο του χωριό Καστανάνα. Η.Α.Κ.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ**Θάνατοι**

– Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννενα στις 13/12/14 η **Σοφία** χήρα Ιωάννη **Σπανού**. Στα παιδιά της, στα εγγόνια της και τους λοιπούς συγγενείς θερμά συλλυπητήρια.

«Το Ζαγόρι μας»

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ**Γεννήσεις**

– Στην **Ροδόκλεια Τσιμή** και στον **Δημήτρη Ρίνη** που απέκτησαν το πρώτο τους αγοράκι ευχόμαστε να τους ζήσει, να είναι γερό.

Ο παππούς και η γιαγιά Βασίλης και Αφροδίτη Τσιμή

ΠΑΠΙΓΚΟ**Βαπτίσεις**

– Ο **Γιάννης Χριστοδούλου** και η **Όλγα Γιαννοπούλου** βάπτισαν το αγοράκι τους την 12/7/2014 και του χάρισαν το όνομα του παππού του **Κων/νος**. Ευχόμαστε να είναι τυχερό και όλο υγεία στη ζωή του.

Εκ μέρους όλων η γιαγιά του Ραχήλ Γιαννοπούλου.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ**Συγχαρητήρια**

– Στα 23 της χρόνια η **Νικολέτα Κουσουρή** από το Σκαμνέλι, κόρη του Λάζαρου Κουσουρή και της Πέπης Μαργιόλη την 1-12-2014 ορκίστηκε και πήρε το πτυχίο της, από το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Ψυχολογίας.

Της ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία και υγεία.

Ο παππούς και η γιαγιά της Τάκης και Ντίνα Μαργιόλη

– Στη **Νικολέτα** μας, κόρη του Λάζου και της Πέπης **Κουσουρή**, συγχωριανών μας Σκαμνελιτών και οικείων, που πρόσφατα πήρε το πτυχίο ψυχολόγου από το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, θερμά συγχαρητήρια κι ευχές. Πολλές και γι' άλλες επιτυχίες.

Με την αγάπη μας Σωτήρης και Μαίρη

Θάνατοι

– Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννενα στις 15-12-14 ο **Στέφανος**

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ-ΔΩΡΕΕΣ**ΑΡΙΣΤΗ**

– Οικογένεια **Ιπποκράτη Μιχαήλ** χρηματικό ποσό για Αγ. Ταξιάρχες.

– **Ανδρέας Σκαμνέλος** χρηματικό ποσό για Κεντρική Εκκλησία Αρίστης στη μνήμη της συζύγου του **Σταματίας** και γιου του **Αριστοτέλη**.

– Στη μνήμη της **Λευκοθέας Τόζιου** εις ένδειξη σεβασμού και αγάπης και αντί στεφάνου προσέφεραν διάφορα χρηματικά ποσά για την Κεντρική Εκκλησία Αρίστης οι: οικογ. Νικολάου Γκατζέ, Δημητρίου Γκατζέ, Άρης και Ουρανία Μιχαήλ, Οικογ. Γρηγόρη Κόκορου, Ελευθερίου Κέντρου, Φρειδερίκης Καλτσούνη, Κων/νου Τζιόμπου, Αριστείδη Μιχαήλ, Γεωργίου Γιαννάκη, Γεωργίου Ζαχάρη, Νικολάου Κύρκου, Ιωάννου Κύρκου, Δημητρίου Ντάκουλα, Ιωάννου Τσιαπούνη, Η αδελφή της Μαρίας Τσιαπούνη, οικογ. Παντελή Ζαχαράκη, Αφού Νικολαΐδη

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Αρίστης ευχαριστεί.

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙ

– Ο συγχωριανός μας δικηγόρος **Οδυσσεύς Ι. Τόσκας** προσέφερε 400 ευρώ για την κατασκευή καθιστικού τειχίου στο νάρθηκα του παρεκκλησιού του χωριού μας Άγιος Νικόλαος. Το τειχίον αυτό ήταν αναγκαίο και το οποίο, μετά την προ ετών ανακατασκευή του παρεκκλησιού, δεν είχε κατασκευασθεί και οι εκκλησιαζόμενοι δεν μπορούσαν να ξεκουρασθούν.

Τέλος είναι αξιοσημείωτον να αναφέρουμε ο ως άνω συγχωριανός μας, καίτοι μόνιμος κάτοικος Θεσ/νίκης λόγω εργασίας, φέρει καθημερινώς στη μνήμη του τη γενέτειρά του όχι μόνον σαν όλους μας, αλλά ως ευγνώμων κυρίως, έτοιμος πάντα να προστρέξει σε κάθε του ανάγκη.

Τόν ευχαριστούμε εκ μέρους όλων μας και του ευχόμαστε να είναι πάντα υγιής με όλους τους δικούς του.

– Στη μνήμη της **Γαλάτειας Στυλίδου** προσέφεραν χρηματικά ποσά στον Ιερό Ναό Παμμεγίστων Τα-

νος Χριστ. Τζούφης. Θερμά συλλυπητήρια στη σύζυγό του και στις κόρες του.

«Το Ζαγόρι μας»

– Για το θάνατο του **Στέφανου Τζούφη**, οι απόδημοι συγχωριανοί του, μέλη του Συνδέσμου Σκαμνελιωτών Αττικής, εκφράζουν τα θερμά συλλυπητήριά τους στη γυναίκα του Θέκλα, στα κορίτσια του Μερόπη και Ελεονώρα και σε όλους τους συγγενείς του.

– Δυο ακόμα συγχωριανοί μας, οι **Μιχάλης Μιχαλάκης** και **Αποστόλης Σουκοθέλος** προστέθηκαν στους για πάντα απόντες από το χωριό μας το Σκαμνέλι και μας πίκραναν. Θα μας λείπουν.

Ο Σύνδεσμός μας –Σκαμνελιωτών Αττικής– εκφράζει στις οικογένειές τους και οικείους τα θερμά συλλυπητήρια.

Εις αρχών Άνω Βίτσας
– Η Μαρίκα Βαταβάλη
– Οικ. Στέφανου Βαταβάλη
– Οικ. Ιωάννη Παπαχρήστου
– Οικ. Γεωργίου Παππά
– Οικ. Ιωάννη Παππά
– Οικ. Μαργαρίτας Σαουνάτσου
– Οικ. Κατσαδήμα
– Οικ. Αμαλίας Ματσούλη
– Οικ. Κων/νου Σουσοπούλου
– Οικ. Γεωργίου Γκοδίμη
– Οικ. Ιωάννη Τσαπούνη
– Οικ. Αλέξανδρου Βαταβάλη
Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί θερμά.

Εκ του συλλόγου

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

– **Συκιώτης Σταύρος** 200 ευρώ.

– **Λαμπρίδης Βασίλειος** 100 ευρώ.

– **Μάργκοτ** και η **Μαρίνα Γιαννακού** προσέφεραν στο περιοδικό μας το ποσό των 100 ευρώ, **στη μνήμη** του αγαπημένου συζύγου και πατέρα **Ιωάννη Γιαννακού** για την ονομαστική του εορτή στις 7 Γενάρη.

– **Οικογένειες Ελένης Γενναδίου-Μαυρολίδου** και **Δημητρίου Γενναδίου**, εις μνήμην της πολυαγαπημένης αδερφής και θείας **Αριστέας Γενναδίου-Φρίγκα**, προσέφεραν το ποσό των 100 ευρώ.

– Οι αδελφοί **Ηλίας, Ελευθέριος, Κων/νος** και **Βιργινία Καραγιάννη** 100 ευρώ **στη μνήμη** του αγαπημένου τους αδελφού **Αγαμέμνονα (Μέμου) Καραγιάννη**.

– **Μπέλλος Κων/νος** 50 ευρώ.

– **Βοκοτόπουλος Παναγιώτης** στη μνήμη του **Αλέκου - Στεφάνου Λαδιά** 140 ευρώ.

– **Καρακώστα - Ράπη Ευγενία** 30 ευρώ στη μνήμη του συζύγου της.

Θερμές ευχαριστίες. «Ζ»

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

– Στο φύλλο 436 του Οκτωβρίου 2014 στη σελίδα 15 η φωτογραφία εικονίζει τον Άγιο Αθανάσιο Μονοδεντρίου και όχι τον Άγιο Μηνά. Ευχαριστούμε τον κ. Παναγιώτη Βοκοτόπουλο για την επισήμανση.

«Το Ζαγόρι μας»

«Ο Ζαγορίσιος γάμος», το βιβλίο του συλλόγου Πανωσουδενιωτών περιλαμβάνει όλα τα γαμήλια τραγούδια σε 2 cd με το κλαρίνο του Γρηγόρη Καψάλη.

Θα το βρείτε στο γραφείο του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας».

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΥΡΩ 100

Αρσένη Μαρία
Μαργιόλης Δημήτριος
Σκαμνέλος Βασίλειος
Φατούρος Δημήτριος

ΕΥΡΩ 90

Πορφύρης Φάνης
Δριγκόπουλος Γεώργιος
Σουσιόπουλος Διομήδης
Πίπας Αθανάσιος
Σακκάς Ευάγγελος
Αδελφότητα Κουκουλιωτών
«Ευγένιος Πλακίδας»

ΕΥΡΩ 80

Τσεκούρα Ειρήνη

ΕΥΡΩ 70

Βλάχος Κων/νος

ΕΥΡΩ 60

Τσολάκης Εύδοξος
Ρέντζος Παναγιώτης
Γεωργίου-Μάρκου Ανδρομάχη
Θάνου Πηνελόπη
Μάνθος Αλέξανδρος
Μανούση Ευριδίκη
Αγγέλη Αγγελική
Τσατσοπούλου Μελίνα
Σταυρόπουλος Αθανάσιος
Ρωμανέλη Ουρανία
Βαταβάλη Ηλέκτρα
Δεβελέγκα Σταματία
Πολύζος Νικόλαος
Ντιναλέξης Δημήτριος
Σπύρου Μυρτώ
Στέας Ξενοφών
Δόνος Βασίλειος
Δούσμη Χρήστος
Βρανιάλη-Νούση Ανδρονίκη
Ελισάφ Μωϋσής
Μαλετσιόδη Ουρανία
Μπούλητη Χρυσούλα
Κουλούρας Ιωάννης
Καρεπέτης Ιωάννης
Καζούκα-Τσουμάνη Τζένη
Καραϊσκος Γεώργιος
Κάτσενος Τηλέμαχος
Δαρίτης Βράνος
Κάτσιος Κων/νος
Τράκης Παύλος
Μπούλης Στέργιος
Αναγνωστόπουλος Λάμπρος
Λέκκος Θωμάς
Γκωλέτης Γεώργιος
Τζαφλίδης Στέφανος
Μουδόπουλος Χαρίλαος
Παπαευσταθίου-Τσάγκα Μαρούλα
Τζάνου Ελένη
Σπιριδάκης Σωτήρης
Σουσιόπουλος Αθανάσιος
Καμινάρης Νικήτας
Σακελλαρίδη-Τσιούρη Θεανώ
Μακρής Δημήτριος
Λούππα-Σιάκα Γαλάτεια
Τσέπη-Ζωμβούλη Ολυμπία
Τσουμάνη Αλεξάνδρα
Τζιάσιου-Μητσέλου Τούλα
Γουνόπουλος Χριστόδουλος
Βάντζιο Αγγαία
Παπαδόπουλος Στέφανος

Σιαφάρικα Μαρία
Αναγνωστόπουλος Παναγιώτης
Βοκοτόπουλος Παναγιώτης

ΕΥΡΩ 50

Κώτσια Ηλέκτρα
Πούρλης Φρίξος
Πασπαλιάρης Φάνης
Παπαλεοντίου Γεώργιος
Νικολαΐδου Μαρίνα

ΕΥΡΩ 40

Τσώλη Ανδρονίκη

ΕΥΡΩ 30

Φερεντίνος Ιωάννης
Σκαρβέλη Ουρανία
Σάββα Πολύμνια
Τάση Ευαγγελία
Μάνθου Τούλα
Παπάζογλου Ξενοφών
Θάνος Βασίλειος
Δούνια Πιπίτσα
Μουτσόπουλος Αδαμάντιος
Μακρυγιάννης Φίλιππος
Γιαννακού Φρειδερίκη
Βουγάνης Αναστάσιος
Καρακώστας Κων/νος
Ζούκη-Γκούρη Νίκη
Βαλαούρας Λεωνίδα
Κέντρος Νικόλαος
Ράπτης Αντώνιος
Μαντέλου Αγγαία
Παπαγιαννόπουλος Δημήτριος
Γκοδίμη Γαλάτεια
Εμμανουηλίδης Κων/νος
Παπαζήκος Παύλος
Σπυροπούλου Σαββούλα
Καραγιάννης Ηλίας
Αδελφότητα Τριστένου
Κοινότητα Πλατάνια (Τσερίτσιαννα)
Τσιρώνης Αθανάσιος
Παναγιώτου Ελισάβετ
Κεφαλά Δανάη
Καρακώστας Κων/νος
Δόση Κλεοπάτρα
Σωτηρόπουλος Γιώργος
Γιαννοπούλου Ραχήλ
Τσολάκη Αθηνά
Ντακαρέλος Ιωάννης
Ζήση Ελένη
Ζήσης Γεώργιος
Πιτσιλίου Χριστίνα
Μπέλλου Ειρήνη
Τζούφης Στέφανος του Γεωργίου
Βακάμης Πέτρος
Βακάμης Μηνάς
Μασούρα Ανδρομάχη
Καζαντζή Γλυκερία

ΕΥΡΩ 25

Θάνος Ιωάννης
Γεωργίτης Τέλης

ΕΥΡΩ 15

Βλαχάκη-Μαργιόλη Δώρα

το ΖΑΓΟΡΙ μας

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΕΤΟΣ 1978
★

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ι.Λ.Ε.Ζ.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΓΚΕΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
Επίτιμος Πρόεδρος
ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
Πρόεδρος
ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
Α' Αντιπρόεδρος
ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΚΑΛΛΥ
Β' Αντιπρόεδρος
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
Γεν. Γραμματέας
ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
Ταμίας
ΖΑΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Έφορος Εκδηλώσεων
ΣΤΟΥΚΙΔΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
Μέλος

Αριστίνδην μέλη:
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ - ΔΟΥΒΛΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Εξελεγκτική Επιτροπή

ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ
Πρόεδρος
ΚΑΨΑΛΗΣ ΦΩΚΙΩΝ
Μέλος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και στο Μυροπολείο
ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. 26510 26266
Ιωάννινα 45444

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 30 ΕΥΡΩ
Ευρώπης 40 ΕΥΡΩ
Εκτός Ευρώπης 50 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ:

Μ. ΔΟΥΒΛΗ - Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπέρη)
Τηλ. 26510 20544 - 26510 27845
Ιωάννινα 454 44